

บทที่ 1

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเศรษฐกิจเจริญเติบโตเป็นอย่างมาก เทคโนโลยีทางการสื่อสารคมนาคมต่าง ๆ เจริญก้าวหน้าขึ้น โลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ หรือยุคโลกาภิวัตน์ การสื่อสารข้อมูล มีความรวดเร็ว ฉับไว การคมนาคมสะดวก รวดเร็ว ทำให้ภาคธุรกิจต่าง ๆ มีโอกาสเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งภาคธุรกิจ เอกชน และภาคธุรกิจประชาชน ซึ่งธุรกิจหนึ่งที่เจริญเติบโตเร็วมาก ก็คือ "ธุรกิจจัดหางาน" ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) และได้เพิ่มจำนวนมาเรื่อย ๆ เนื่องจากแรงงานไทยส่วนหนึ่งนิยมเดินทางไปทำงานต่างประเทศเพราะเห็นว่ามีรายได้ดี และเป็นแหล่งขุดทอง ประกอบกับสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน มีรายได้จากการประกอบอาชีพเพียงปีละ 1-2 ครั้ง ไม่เพียงพอต่อการที่จะปรับปรุงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ หรือบ้านเรือนที่อยู่อาศัยให้ดีขึ้น ดังนั้นเมื่อได้เห็นได้รับฟังคำบอกเล่าจากผู้ที่เคยเดินทางไปทำงานในต่างประเทศบางรายซึ่งประสบผลสำเร็จ จึงเป็นแรงจูงใจให้เกิดความต้องการที่จะเดินทางไปทำงานในต่างประเทศบ้าง การที่แรงงานไทยเดินทางไปทำงานในต่างประเทศในระยะที่ธุรกิจจัดหางานเฟื่องฟูนั้น ผิดจากการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศของยุคสมัยเดิม ซึ่งการไปทำงานต่างประเทศเป็นการเดินทางไปเอง โดยไม่มีผู้จัดส่งไปทำงาน เช่น แพทย์ พยาบาล ที่เดินทางไปทำงานในประเทศทางยุโรป หรือประเทศสหรัฐอเมริกา

ปัจจุบันประมาณว่ามีผู้ใช้แรงงานไทยทำงานอยู่ในประเทศต่าง ๆ ประมาณ 290,000 คน โดยแยกได้ดังนี้

ซาอุดีอาระเบีย	จำนวน	10,000	คน
กาตาร์	จำนวน	3,200	คน
บาห์เรน	จำนวน	3,500	คน
สหรัฐอเมริกาหับเอมิเรตส์	จำนวน	2,500	คน
คูเวต	จำนวน	3,000	คน
อิสราเอล	จำนวน	8,000	คน
ประเทศอื่น ๆ ในตะวันออกกลาง	จำนวน	2,000	คน

ลิเบีย	จำนวน	17,000	คน
มาเลเซีย	จำนวน	38,000	คน
สิงคโปร์	จำนวน	50,000	คน
บรูไน	จำนวน	25,000	คน
ฮ่องกง	จำนวน	26,000	คน
ญี่ปุ่น	จำนวน	80,000	คน
ไต้หวัน	จำนวน	150,000	คน
เกาหลี	จำนวน	758	คน

ส่วนใหญ่นับประมาณร้อยละ 70 เป็นผู้ใช้แรงงานในอุตสาหกรรมก่อสร้าง หรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน รองลงมาได้แก่ งานดูแล บำรุงรักษา งานโรงงานอุตสาหกรรม และบริการ ส่วนใหญ่เป็นแรงงานฝีมือ หรือกึ่งฝีมือ

การเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ มี 4 ลักษณะ

- โดยถูกต้องตามกฎหมาย คือบริษัทจัดหางานจัดส่ง
- นายจ้างในประเทศเป็นผู้พาไปหรือส่งไปฝึกงาน
- กรมการจัดหางานจัดส่งไป
- ผู้ใช้แรงงานติดต่อไปทำงานด้วยตนเอง

ส่วนการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศอย่างผิดกฎหมายโดยการลักลอบไปจะมี

6 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 การลักลอบไปในฐานะนักท่องเที่ยว มีวิธีการ คือ

- ใช้วิธีเดินทางแบบทัศนอาจร เพื่อนำให้เป็นที่ผิดสังเกตจากเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองของประเทศที่จะลักลอบไปทำงานโดยเดินทางผ่านประเทศต่าง ๆ หรือประเทศที่สามก่อนที่จะเข้าประเทศดังกล่าว
- สาย/นายหน้าเถื่อนในประเทศจะนำคนหางานไปทำงานต่างประเทศอย่างถูกกฎหมายในฐานะนักท่องเที่ยว โดยใช้หนังสือเดินทางจริงหรือหนังสือเดินทางปลอม และเมื่อเดินทางถึงก็ไม่มีงานให้ทำ นายหน้าเถื่อนก็จะหลบหน้าและทอดทิ้งคนงานไว้ กรณีนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการหลอกลวงนำแรงงานไทยไปทำงานในประเทศสิงคโปร์ นอกจากนี้แล้ว นายหน้าเถื่อนบางรายจะนำคนงานออกจากประเทศไทยผ่านเข้าทางประเทศมาเลเซียอย่างถูกกฎหมายและลักลอบนำเข้าสู่สิงคโปร์ทางเรือ

ในเวลาว่างคืน เมื่อไม่มีงานทำก็จะหลบหนีทอดทิ้งคนงานไว้

- บางประเทศที่มีข้อตกลงการยกเว้นการตรวจลงตราหนังสือเดินทางกับประเทศไทย (วีซ่า) ทำให้เกิดนายหน้าชักชวนคนหางานไปทำงานต่างประเทศ โดยแอบแฝงไปในรูปของ นักท่องเที่ยว

ลักษณะที่ 2 การลักลอบไปทำงานในฐานะนักแสดงหญิง

ลักษณะนี้มักเกิดกับผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้าประเทศซาอุดีอาระเบีย โดยมาใช้วีซ่า อุมเราะห์ (วีซ่าซึ่งออกให้ชาวมุสลิมเพื่อเดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจ) แล้วถือโอกาสอยู่ทำงานต่อในเมืองเมกกะและเมดีนะห์ หรือเมืองต่าง ๆ ในซาอุดีอาระเบีย นอกจากนี้ยังมีหญิงไทยบางส่วนที่ไปหาพี่อุมเราะห์ เมื่อเดินทางถึงก็ได้ลักลอบไปประกอบอาชีพค้าประเวณีและถูกทางการซาอุดีอาระเบียจับกุม และตัดสินให้จำคุกและเนรเทศกลับประเทศไทย

ลักษณะที่ 3 ลักลอบไปทำงานโดยเจตนา

ลักษณะนี้มักจะเกิดกับคนหางานที่สมัครใจลักลอบไปทำงาน หรือหญิงไทยที่สมัครใจลักลอบไปค้าประเวณีในต่างประเทศ ซึ่งมีวิธีการลักลอบเดินทางไปหลายวิธี ดังนี้

- ขอวีซ่าจากสถานทูตในฐานะนักท่องเที่ยว โดยใช้หนังสือเดินทางของตนเองอย่างถูกต้อง

- มีนายหน้าให้ความช่วยเหลือในการเปลี่ยนแปลงรูปใบหนังสือเดินทางของผู้อื่นที่ได้รับวีซ่าของสถานทูตแล้ว การปลอมวีซ่าของประเทศที่สามเพื่อขอทำวีซ่าผ่านเข้าประเทศที่จะไปทำงาน การปลอมวีซ่าโดยตรง การปลอมตราประทับของกงสุลตรวจคนเข้าเมือง ฯลฯ

- บางคนนายหน้าได้จ้างชายไทยหรือต่างชาติ (ส่วนใหญ่เป็นมาเลเซีย สิงคโปร์ หรือไต้หวัน) จดทะเบียนสมรส เพื่อจะได้ทำหนังสือเดินทางและวีซ่าเข้าประเทศที่สามได้ง่ายขึ้น เมื่อได้หนังสือเดินทางแล้ว บางรายจะจดทะเบียนหย่าทันที

- บางคนได้จดทะเบียนเป็นบุตรบุญธรรมของคนอื่น เพื่อจักได้เปลี่ยนนามสกุล และย้ายสามเณรวิออกจากถิ่นเดิมของตน โดยผู้จดทะเบียนรับเป็นบุตรบุญธรรมบางคนก็เป็นนายหน้าลักลอบพาคนไทยไปทำงาน หรือค้าประเวณีด้วยตนเอง

- บางคนมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด (โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภาคเหนือ) จะถูกชวนการย้ายสามเณรวิเข้ามาอยู่ที่บ้านนายหน้าที่มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพฯ เพื่อไม่ให้สถานทูตสงสัยเนื่องจากคนภาคเหนือไปประกอบอาชีพเป็นหญิงบริการจำนวนมากในต่างประเทศ

- มีขบวนการที่ให้ความช่วยเหลือในการเดินทางเข้าไปประเทศอาเซียน โดยถือหนังสือเดินทางไทย และเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบของด่านตรวจคนเข้าเมืองไทยเมื่อไปถึงประเทศเหล่านั้น แล้วก็เปลี่ยนไปถือหนังสือเดินทางของประเทศนั้น เช่น มาเลเซีย, สิงคโปร์ ฯลฯ เพราะสามารถเดินทางเข้าไปในประเทศที่สามได้ โดยไม่ต้องรับการตรวจลงตรา เนื่องจากมีข้อตกลงยกเว้นการตรวจลงตรา โดยเฉพาะการลักลอบเข้าไปในประเทศญี่ปุ่น

- อาศัยหลบหนีเข้าไปทางเมืองท่าที่ผู้โดยสารเดินทางเข้าประเทศโดยทางเรือ เช่น ผ่านเกาหลี อองกง สิงคโปร์ เป็นต้น โดยใช้เอกสารของประเทศที่สามารถเดินทางเข้าประเทศที่สามที่ไม่ต้องการตรวจลงตรา

ลักษณะที่ 4 การลักลอบไปทำงานโดยใช้ใบเบิกทางผ่านแดน (Border Pass)

ส่วนใหญ่มักจะเป็นราษฎรจาก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้เดินทางเข้าไปทำงานในมาเลเซียโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายใช้ใบเบิกทางผ่านแดน ซึ่งเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองมาเลเซียจะประทับตราอนุญาตให้อยู่ได้ไม่เกิน 1 เดือน และไม่มีใบอนุญาตทำงานในขณะเดียวกัน เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยมักจะผ่อนผันให้ เนื่องจากเป็นการเข้าไปทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว และพิจารณาว่าเป็นการปฏิบัติดีตั้งแต่ที่คนไทยชายแดนจะข้ามไปมาหาสู่กับญาติในมาเลเซีย และทำงานเพื่อเลี้ยงชีพ ประกอบกับการคมนาคมสะดวกสามารถกลับภูมิลำเนาเดิมได้ง่าย ค่าจ้างที่ได้รับสูงกว่าการทำงานในท้องถิ่นของตนเอง จึงทำให้มีการไปทำงานในมาเลเซียกันมาก

ลักษณะที่ 5 นายจ้างลักลอบพาลูกจ้างไปทำงานต่างประเทศ

นายจ้างในประเทศไทยมีพฤติการณ์หลอกลวงคนหางานโดยได้รับสมัครคนหางานและมีการเรียกหรือรับเงินค่าบริการ พร้อมทั้งทำเรื่องขออนุญาตจัดส่งคนงานไปทำงานในต่างประเทศ ต่อกรมการจัดหางาน ในฐานะเป็นนายจ้างพาลูกจ้างไปทำงานในต่างประเทศ แต่มิได้ผ่านขั้นตอนและไม่เป็นไปตามระเบียบกฎหมายของต่างประเทศ นอกจากนี้นายจ้างบางรายพาลูกจ้างไปทำงานในต่างประเทศ โดยมิได้ขออนุญาตต่อกรมการจัดหางาน

ลักษณะที่ 6 การลักลอบไปทำงานโดยอ้างว่าไปศึกษาต่อ

ลักษณะนี้เกิดกับคนไทยที่ไปศึกษาต่อในต่างประเทศแล้วไปรับจ้างทำงานในประเทศไทยที่คนท้องถิ่นไม่ทำหรือขาดแคลนแรงงาน คนไทยกลุ่มนี้มักจะทำงานโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายสำหรับประเทศที่ไปทำงานก็เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศในยุโรป และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

สำหรับจำนวนรายได้ที่คนไทยในต่างประเทศส่งกลับประเทศไทยในแต่ละปี โดยผ่านระบบธนาคาร ประมาณปีละ 25,000 พันล้านบาท ขณะที่จำนวนคนไทยที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศเฉลี่ยปีละ 65,000 คน ประเทศที่คนไทยนิยมไปทำงานกันมากเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ประเทศไต้หวัน ส่วนประเทศญี่ปุ่นเป็นอันดับสองที่คนไทยนิยมไปทำงาน และประเทศสิงคโปร์ เป็นอันดับสาม แรงจูงใจที่เป็นเหตุให้คนไทยนิยมไปทำงานในประเทศญี่ปุ่นกันมาก ทั้งโดยถูกกฎหมาย และผิดกฎหมายนั้น ผู้เขียนจะได้กล่าวในบทต่อไป และก่อนที่จะไปสู่เหตุแรงจูงใจคร่าวๆที่มุ่งมองของประเทศญี่ปุ่นอย่างสังเขป ดังนี้

ญี่ปุ่นเป็นประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออก มีสภาพภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะ โดยมีเกาะใหญ่ 4 เกาะ คือ ฮอกไกโด, ฮอนชู, คิวชู และชิโกกุ และเกาะขนาดเล็กอีกหลายพันเกาะ พื้นที่ของประเทศประมาณ 378,000 ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ 124.34 ล้านคน (สถิติจากการสำรวจในปี ค.ศ. 1992) มีอัตรากำลังแรงงาน (อายุ 15 ปีขึ้นไป) ทั้งสิ้น 65.78 ล้านคน เป็นแรงงานชาย 38.99 ล้านคน เป็นแรงงานหญิง 26.79 ล้านคน และจากสถิติของกระทรวงแรงงาน ปี ค.ศ. 1994-1995 พบว่า กำลังแรงงานในอุตสาหกรรมหนักมีมากที่สุด คือถึงร้อยละ 24.4 ของกำลังแรงงานทั้งหมด รองลงมาคือด้านธุรกิจค้าขายและธุรกิจบริการรวมทั้งด้านบริการสังคม และญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีผลิตภัณฑ์ประชาชาติ (GNP) สูงที่สุดในโลกคือ 29,455 เทรียสหรัฐ (ในขณะที่ไทยมีเพียง 1,905 เทรียสหรัฐเท่านั้น)

บทที่ 2

แรงจูงใจทำไปญี่ปุ่นกับผลกระทบที่เกิดขึ้น

แรงจูงใจในการเดินทางไปทำงานที่ประเทศญี่ปุ่น

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นได้พัฒนาตนเองขึ้นเป็นประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำของโลกอย่างเต็มรูปแบบ เนื่องจากสามารถทุ่มเทเงินทุนและกระบวนการทั้งหมดไปที่การพัฒนาเศรษฐกิจ โดยไม่ต้องพะวงถึงการใช้จ่ายเงินงบประมาณไปกับงบประมาณทางการทหารหรือการป้องกันประเทศ ชาวญี่ปุ่นมีรายได้ต่อหัวเพิ่มมากขึ้น รายได้ประชาชาติสูงมาก เงินเยนจัดเป็นเงินสกุลหนึ่งของโลกที่มีค่าสูง ชาวญี่ปุ่นจึงนิยมการเดินทางท่องเที่ยวไปยังประเทศต่าง ๆ ที่มีค่าครองชีพต่ำ เพราะชาวญี่ปุ่นสามารถใช้จ่ายเงินในการท่องเที่ยวในประเทศเหล่านั้นต่ำกว่าการท่องเที่ยวภายในประเทศตนเอง และสามารถเลือกบริโภคสิ่งของตนเองต้องการได้ง่ายกว่าการแสวงหาในประเทศญี่ปุ่นเอง เนื่องจากค่าครองชีพในญี่ปุ่นสูงกว่ามาก ส่วนหนึ่งของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นที่เดินทางไปท่องเที่ยวในประเทศไทย ฟิลิปปินส์ และไต้หวัน คือการไปเที่ยวหญิงบริการหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า Sex Tours และเนื่องจากการดำเนินกิจการดังกล่าวมีผลประโยชน์ตอบแทนสูง ต่อมาจึงเริ่มมีการนำหญิงบริการเดินทางเข้าไปให้บริการที่ประเทศญี่ปุ่น ประมาณปี พ.ศ. 2513 มีผู้หญิงจากประเทศฟิลิปปินส์ ไต้หวัน เกาหลี ไปทำงานขายบริการในญี่ปุ่นมากขึ้น ผู้ที่ประสบผลสำเร็จก็ตั้งตัวเป็นเจ้าของสถานบริการ หรือมาทำซังแล้วชักชวนหรือหลอกลวงหญิงสาวในประเทศของตนไปทำงานเป็นหญิงบริการ และได้รับความนิยมจากชายชาวญี่ปุ่นมากขึ้น ประมาณปี พ.ศ. 2523 เริ่มมีหญิงไทยเดินทางเข้าไปทำงานเป็นหญิงบริการและเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในอัตราที่สูงทุกปี อาจกล่าวได้ว่าในระหว่างปี 2513-2535 มีอัตราการเพิ่มของหญิงไทยปีละประมาณ 100-200% จนกระทั่งในปี 2536 อัตราการเพิ่มของหญิงไทยที่เดินทางไปขายบริการที่ประเทศญี่ปุ่นจึงเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำมากประมาณ 3.5 % และในช่วง 6 เดือนหลังของปี 2536 หญิงไทยเริ่มลดลงในอัตรา 2.3 % จนกระทั่งปัจจุบัน ทางการญี่ปุ่นคาดว่ามีหญิงไทยที่เดินทางไปลักลอบขายบริการทางเพศในญี่ปุ่นประมาณ 30,000 คน แต่กระทรวงการต่างประเทศคาดว่า ตามความเป็นจริงน่ามีหญิงไทยประมาณ 40,000 คน หรือมากกว่านั้น เนื่องจากหญิงไทยส่วนหนึ่งเดินทางไปประเทศญี่ปุ่นโดยถือหนังสือเดินทางปลอมของชาติอื่น

การเดินทางไปทำงานในประเทศญี่ปุ่นของหญิงไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากหญิงดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพขายบริการ ทำงานอาบ อบ นวด เป็นเด็กเสิร์ฟหน้าร้านอาหาร หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริการขายบริการที่ประเทศไทยอยู่แล้ว ประกอบกับค่านิยมของประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของหญิงดังกล่าวค่อนข้างที่จะให้การยอมรับหญิงที่ประกอบอาชีพขายบริการ ซึ่งสามารถส่งเงินให้ครอบครัวปลูกบ้าน ซื้อที่ดิน รถยนต์ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ จึงเท่ากับเป็นแรงเสริมให้หญิงไทยซึ่งมองแต่ในด้านผลประโยชน์ตอบแทนที่จะได้รับเป็นตัวเงิน หลังไหลเข้าไปทำงานในประเทศญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นการที่หญิงไทยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายล่วงหน้าก็เป็นส่วนหนึ่งที่จูงใจในการไปทำงาน เพราะไม่ต้องลงทุนมาก เนื่องจากความเป็นจริงที่ว่าเมื่อเดินทางไปถึงญี่ปุ่นแล้ว จะต้องทำงานใช้หนี้เป็นเงินประมาณรายละ 3,500,000-4,000,000 เยน (คิดเป็นเงินไทยประมาณ 800,000-1,000,000 บาท) จนกว่าจะหมดสภาพหนี้ นั้นเป็นสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น และพวกนายหน้า ขบวนการที่หลอกลวง ชักจูงให้เดินทางไปทำงานก็มักจะให้ข้อมูลที่ผิด ๆ ว่า การทำงานใช้หนี้จะใช้ระยะเวลาสั้นมาก ประมาณ 4-6 เดือนก็จะเป็นอิสระ ในขณะที่ตามความเป็นจริงหญิงบางรายต้องใช้ระยะเวลา 2-3 ปีกว่าจะหมดสภาพหนี้สิน และมีโอกาสหารายได้เป็นของตนเอง

นอกจากการขายบริการที่หญิงไทยมักจะเดินทางไปทำงานในญี่ปุ่น เนื่องจากเป็นที่นิยมชมชอบของชายญี่ปุ่นแล้ว สภาพเศรษฐกิจและสังคมของญี่ปุ่นเองก็เป็นส่วนหนึ่งที่จูงใจให้ชายไทยเดินทางไปลักลอบทำงานอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมาย การที่ญี่ปุ่นประสบปัญหาเรื่องค่าของเงินเยนจนส่งผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจโดยรวมและเกิดสภาพเศรษฐกิจแบบฟองสบู่ขึ้นในประเทศญี่ปุ่นนั้น นอกจากจะส่งผลทำให้สภาพคล่องทางเศรษฐกิจในประเทศญี่ปุ่นลดลงแล้ว ยังมีปัญหาในด้านสังคมและแรงงาน ทำให้เจ้าของธุรกิจผู้ประกอบการทั้งหลายต้องดิ้นรนหาทางไปลงทุนในประเทศอื่น ๆ เพื่อหาทางลดต้นทุนในการผลิต เนื่องจากไม่สามารถแบกรับค่าจ้างแรงงานในตลาดญี่ปุ่นที่สูงมาก ทำให้สินค้ามีราคาแพงไม่สามารถแข่งขันกับตลาดในภูมิภาคอื่น ๆ ได้ ทั้งนี้ ธุรกิจและสถานประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งไม่สามารถจะขยายกิจการไปลงทุนในต่างประเทศเนื่องจากมีขีดจำกัดในด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถด้านภาษา และการบริหารธุรกิจข้ามชาติหลายแห่งได้มีการว่าจ้างแรงงานราคาถูกจากต่างประเทศโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายเป็นจำนวนมาก และจากสถิติอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรของญี่ปุ่นซึ่งเคยสูงสุดในปี 1972 ได้ลดลงมากในปี 1992

ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในอนาคตอันใกล้นี้ ผู้ปุ่นจะขาดกำลังแรงงานคนหนุ่มสาว เพื่อจะรองรับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอนาคต ชาวผู้ปุ่นเองก็ไม่มีประสงค์จะทำงานบางประเภท เช่น งานที่หนักยากลำบาก งานเสี่ยงอันตราย และงานที่สกปรก จึงทำให้เกิดขบวนการมิชชันนารีชกุงชายไทยเข้าไปทำงานโดยต้องเสียค่านายหน้า และค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้าประเทศผู้ปุ่นประมาณคนละ 100,000-200,000 บาท เมื่อเดินทางไปถึงประเทศผู้ปุ่นแล้ว ยังต้องเสียค่านายหน้าให้กับคนงานอื่นที่อยู่มานานแล้ว หรือหญิงบริการซึ่งรู้จักกับเจ้าของโรงงาน ช่วยหางานให้ทำครั้งละ 50,000-100,000 เยน (ประมาณ 12,000-25,000 บาท) โดยไม่มีหลักประกันและกำหนดระยะเวลาในการทำงานแต่อย่างใด ถ้างานหมดก็ต้องยอมจ่ายเงินให้นายหน้าพาไปทำงานใหม่

ทั้งหญิงและชายไทยที่เดินทางเข้าไปทำงานที่ประเทศผู้ปุ่นดังกล่าว ล้วนอยู่ในสภาพของแรงงานที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากตามประกาศเลขที่ 319 ของกระทรวงยุติธรรมผู้ปุ่น ลงวันที่ 8 มิถุนายน 2535 กำหนดงานกลุ่มอาชีพที่อนุญาตให้คนต่างด้าวทำ ดังนี้

1. นักการทูต
2. เจ้าหน้าที่ทางการ (เช่น ลูกจ้างท้องถิ่นของสถานทูตต่าง ๆ)
3. ศาสตราจารย์
4. ศิลปิน
5. ผู้ประกอบกิจกรรมทางศาสนา
6. นักหนังสือพิมพ์
7. นักลงทุน/ผู้บริหารทางธุรกิจ
8. นักกฎหมาย/นักบัญชี
9. ผู้ให้บริการทางแพทย์
10. นักวิจัย
11. นักฝึกอบรม
12. วิศวกร
13. ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมหรือผู้แทนองค์กรเอกชนนานาชาติ
14. พนักงานของบริษัทร่วมทุนหรือบริษัทข้ามชาติที่มีกิจการในประเทศผู้ปุ่น
15. ผู้ให้บริการด้านบันเทิง เช่น นักร้อง นักแสดง
16. แรงงานฝีมือ

17. ผู้ได้รับถิ่นที่อยู่ในประเทศญี่ปุ่น
18. คู่สมรสหรือบุตรของผู้มีถิ่นที่อยู่
19. คู่สมรสหรือบุตรหรือบุตรบุญธรรมของบุคคลสัญชาติญี่ปุ่น ตามมาตรา 817-2 ของกฎหมายฉบับที่ 89 ปี ค.ศ. 1896
20. ผู้ได้รับอนุญาตเป็นการพิเศษจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พิจารณาเป็นการพิเศษเฉพาะแต่ละราย)

จากสถิติกรมตรวจคนเข้าเมือง ประเทศญี่ปุ่น ปี 2537 จำนวนคนไทยที่พำนักอยู่ในประเทศญี่ปุ่นทั้งหมดมีประมาณ 86,142 คน โดยจำแนกออกเป็น

1. ผู้ที่มีถิ่นพำนักโดยถูกต้องตามกฎหมาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ทางการทูต ข้าราชการ นักธุรกิจ นักเรียน นักศึกษา แรงงานฝีมือ ผู้ที่จดทะเบียนสมรสกับคนญี่ปุ่น ซึ่งมีจำนวนประมาณ 32,297 คน
2. ผู้ที่ลักลอบเข้าไปทำงานโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งมีทั้งผู้ที่เข้าเมืองอย่างถูกต้อง แต่อยู่เกินกำหนดที่ได้รับอนุญาต ผู้ที่หลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายและผู้ที่ใช้หนังสือเดินทางปลอม ซึ่งจากรายงานของกรมตรวจคนเข้าเมือง กระทรวงยุติธรรมญี่ปุ่น แจ้งว่า ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2536 มีคนไทยซึ่งอยู่เกินกำหนดและทำงานโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายมากเป็นอันดับ 1 จำนวน 53,855 คน เป็นชาย 24,759 คน หญิง 29,086 คน จึงคาดว่า ปัจจุบันมีคนไทยที่อยู่เกินกำหนดและทำงานโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายประมาณ 50,000 ถึง 70,000 คน จำแนกเป็นแรงงานไร้ฝีมือ (ส่วนใหญ่เป็นชาย) ประมาณ 25,000-30,000 คน และหญิงซึ่งถูกชักนำหรือหลอกลวงไปประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ และใช้แรงงานอีก ประมาณ 35,000-40,000 คน

ผลกระทบจากการที่คนไทยเข้ามาลักลอบทำงาน

1. เกิดขบวนการมิถาชีพ

จากการที่ญี่ปุ่นไม่เปิดโอกาสให้แรงงานไร้ฝีมือเข้ามาทำงาน แต่ในขณะเดียวกับผู้ประกอบการในประเทศญี่ปุ่นยังต้องการแรงงานเพื่อทำงานในประเภทที่คนญี่ปุ่นไม่ประสงค์จะทำ เช่น งานหนัก งานเสี่ยงอันตราย และงานสกปรก เป็นต้น ดังนั้นจึงทำให้เกิดขบวนการมิถาชีพ ชักจูงคนไทยเข้ามาทำงาน มีการปลอมแปลงเอกสารหนังสือเดินทางตราประทับ และเอกสารของ

ทางราชการ เพื่อชักนำคนไทยให้เดินทางไปแสวงหางานทำที่ประเทศญี่ปุ่น โดยเรียกร้อยค่าบริการเป็นจำนวนมาก หรือชักจูงให้มาประกอบอาชีพหญิงบริการด้วย

2. ในส่วนของผู้เข้ามาหางานทำ

- ปัญหาด้านสุขภาพ ผลกระทบจากการที่หญิงไทยเข้ามาทำงานขายบริการในประเทศญี่ปุ่น ทำให้มีหญิงบริการซึ่งเจ็บป่วยด้วยโรคภูมิคุ้มกันทางร่างกายบกพร่อง (Aids) เป็นจำนวนมาก และจะเป็นตัวการแพร่เชื้อโรคดังกล่าวไปสู่กลุ่มผู้ใช้บริการ และในกรณีนี้หากทางการญี่ปุ่นตรวจพบว่าป่วยด้วยโรคภูมิคุ้มกันทางร่างกายบกพร่อง หญิงไทยผู้นี้จะต้องถูกส่งตัวกลับประเทศไทยทันที และจากประสบการณ์ในการทำงานด้านนี้ของผู้เขียน เมื่อผู้ป่วยเหล่านี้เดินทางกลับมาถึงประเทศไทย ก็เป็นภาระแก่ครอบครัว และสังคม เนื่องจากไม่สามารถทำงานหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ เพราะส่วนใหญ่ที่ถูกส่งตัวกลับจะมีอาการที่หนักมากแล้ว มีจำนวนไม่น้อยที่ได้เสียชีวิตไปแล้ว นอกเหนือจากปัญหาด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคดังกล่าว ยังมีปัญหาการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่ออื่น ๆ อีก และจากสภาพการตรวจตราทำงานหนัก หากไม่สามารถดูแลรักษาสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์ ก็อาจเจ็บป่วยได้ ซึ่งงานกรณีย์ของคนไทยที่อยู่อย่างผิดกฎหมาย จะไม่สามารถหาयरประกันสุขภาพ เมื่อเจ็บป่วยต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลก็ต้องชำระค่ารักษาพยาบาลในอัตราที่สูงมาก ดังนั้นหากไม่จำเป็นที่จะต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลหรือพบแพทย์ คนไทยเหล่านี้ก็จะใช้วิธีการซื้อยามากินเอง หากอาการกำเริบรุนแรงต้องรักษาตัวในโรงพยาบาลและไม่สามารถชำระค่ารักษาพยาบาลได้ บ้างก็หลบหนี บ้างก็ค้างชำระค่ารักษา เป็นเหตุให้โรงพยาบาลส่วนใหญ่ปฏิเสธที่จะรับคนงานไทยที่ไม่มีวีซ่า เข้ารับการรักษาพยาบาล

- ปัญหาอื่นเนื่องมาจากการทำงาน เช่นทำงานแล้วไม่ได้รับค่าจ้างหรือถูกหักเงินค่าจ้างโดยไม่มีเหตุอันสมควร การหลบหนีนายจ้างหรือต้องพิการสูญเสียอวัยวะ หรือสูญเสียสมรรถภาพในการทำงานของอวัยวะ การช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาในกลุ่มนี้ยังมีข้อจำกัดหลายประการ กล่าวคือไม่มีหลักฐานการจ่ายค่าจ้าง ไม่อาจชี้แจงรายละเอียดอัตราการจ่ายค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา มีที่อยู่ไม่แน่นอน ดังนั้น หลังจากร้องทุกข์แล้วหากคนงานผู้ร้องไม่ติดต่อก็ไม่อาจดำเนินการต่อไปได้ หรือบางครั้งนายจ้างก็หลบหนี ผลกระทบก็คือ ทำงานแล้วไม่ได้รับค่าจ้าง ไม่สามารถส่งเงินไปชำระหนี้สินทางประเทศไทยจากการจำนำ จำนองที่นา เพื่อหาเงินเดินทางมาทำงานได้ ทำให้หนี้สินพอกพูนขึ้น

- ปัญหาสังคมอื่น ๆ จากการที่หญิงไทยไปทำงานขายบริการในประเทศญี่ปุ่น

และได้อยู่ด้วยกันฉันท์สามีภรรยา กับชายชาวญี่ปุ่น โดยจดทะเบียนสมรสไม่ได้ เนื่องจากมีปัญหา ก็ตามหรือไม่ได้จดทะเบียนสมรสก็ตาม จะเกิดผลกระทบดังนี้

- จะเกิดปัญหาบุตรที่เกิดจะไม่มีผู้รับผิดชอบ สามีชาวญี่ปุ่นไม่ยอมรับเป็นบุตรที่ถูกต้อง ทำให้เด็กไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน
- ปัญหาเด็กไร้สัญชาติ เนื่องจากมารดาไม่ได้แจ้งเกิด
- ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง หรือเด็กไม่มีพ่อที่ถูกต้องตามกฎหมาย

3. ในด้านผลกระทบต่อชื่อเสียงของประเทศชาติ

สำหรับภาพพจน์ที่เกี่ยวกับหญิงไทยที่ไปค้าบริการทางเพศ และแรงงานไทยที่ลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมายนั้น นับว่าเป็นภาพพจน์ที่น่า เป็นห่วง เพราะเป็นการทำลายภาพพจน์ของคนไทยอย่างมาก มีผลให้คนญี่ปุ่นดูหมิ่นดูแคลนหญิงไทย และคนไทยบางส่วนทำให้ฝ่ายญี่ปุ่นต้องเข้มงวดต่อคนไทยที่เดินทางเข้าญี่ปุ่น ซึ่งแต่ละวันจะมีการปฏิเสธมิให้คนไทยที่เดินทางเข้าประเทศในข้อหาต่าง ๆ กัน นอกจากนี้การที่ปรากฏเป็นข่าวหน้าหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการกวาดล้างจับกุมคนไทยโดยเฉพาะหญิงบริการเป็นจำนวนมากกว่าชาติอื่น ๆ หรือการกระทำผิดอื่น ๆ ย่อมเกี่ยวข้องกับชื่อเสียงของประเทศ ประกอบกับการที่หน่วยงานญี่ปุ่นต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล โดยไม่สามารถติดตามทวงถามหนี้ได้ ก็อาจจะมีผลกระทบทำให้เกิดความเข้าใจในหมู่คนญี่ปุ่นว่า ประเทศไทยไม่รับผิดชอบคนไทยด้วยกันเองได้

4. ในด้านอื่น ๆ

- สำหรับกลุ่มของหญิงบริการ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการถูกกดขี่ข่มเหงรังแก และทารุณทั้งทางร่างกาย จิตใจ เพื่อให้ค้าประเวณีทำให้หญิงไทยบางรายเสียสติ พิการ และบางรายถึงแก่ความตาย
- ปัจจุบันนี้ในประเทศไทยมีกลุ่มอิทธิพลร่วมกับคนไทยในประเทศญี่ปุ่น สร้างบ่อนการพนันเถื่อนขึ้นเฉพาะคนไทย รวมทั้งมีบาร์ไฮส ซึ่งผู้หญิงทั้งชาวไทยและชาวญี่ปุ่นสามารถไปใช้บริการได้ และมีหญิงบริการไทยเป็นจำนวนมากไปใช้บริการ นานัสเกษียช่ายออกมาเสี่ยงอยู่ ต้องเสียเงินปรนเปรอมากมาย ทำให้รายได้ที่ตนเองส่งกลับประเทศไทย เพื่อให้ครอบครัวต้องสูญเสียไปเป็นจำนวนมาก จึงเกิดผลกระทบต่อครอบครัวที่อยู่ประเทศไทย

บทที่ 3

ปัญหาคนไทยในประเศญี่ปุ่น

คนไทยในประเศญี่ปุ่น

1. ข้อมูลทั่วไป

คนไทยในประเศญี่ปุ่น จากสถิติกรมตรวจคนเข้าเมือง ปี 2537
จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ผู้มีถิ่นพำนักโดยถูกต้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ทางการทูต ข้าราชการ
นักธุรกิจ นักเรียน นักศึกษา แรงงานฝีมือ ผู้จดทะเบียนสมรสกับคนญี่ปุ่น ฯลฯ ซึ่งประมาณว่ามี
จำนวน 32,297 คน ทั้งนี้ไม่รวมนักท่องเที่ยวอีก 21,533 คน และผู้ที่อยู่เค็มอีก 9,982 คน
2. ผู้ที่ลักลอบเข้ามาทำงานโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งจำนวนนี้มี
ทั้งที่เข้าเมืองโดยถูกต้อง แต่อยู่เกินกำหนดที่ทางการอนุญาต ผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย
และผู้ใช้หนังสือเดินทางปลอม ซึ่งจากรายงานของกรมตรวจคนเข้าเมือง กระทรวงยุติธรรมญี่ปุ่น
แจ้งว่า ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2536 มีคนไทยซึ่งอยู่เกินกำหนดและทำงานโดยไม่ถูกต้องตาม
กฎหมายมากเป็นลำดับที่ 1 จำนวน 53,845 คน เป็นชาย 24,759 คน หญิง 29,086 คน
แต่อย่างไรก็ตาม ในปี 2537 มีคนไทยที่ถูกทางการญี่ปุ่นเนรเทศกลับ (ทั้งที่มอบตัวและถูกควบคุมตัว
หรือจับกุม) จำนวน 10,654 คน (ชาย 4,600 คน หญิง 6,054 คน) ปัจจุบันจึงคาดว่ามี
คนไทยที่อยู่เกินกำหนดและทำงานโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายประมาณ 50,000 - 70,000 คน
(รวมทั้งผู้ที่หลบหนีเข้าเมืองใหม่ในปี 2538) จำแนกเป็นแรงงานไร้ฝีมือ (ส่วนใหญ่เป็นชาย)
ประมาณ 25,000 - 30,000 คน และสตรีทั้งที่ถูกชักนำหรือหลอกลวงให้เข้ามาประกอบอาชีพ
ขายบริการและใช้แรงงานอีกประมาณ 35,000 - 40,000 คน

2. ความเป็นมาของหญิงต่างชาติไปค้าบริการทางเพศในญี่ปุ่น

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นได้พัฒนาเป็นประเทศอุตสาหกรรมอย่างเต็มรูปแบบ
ชาวญี่ปุ่นมีรายได้ต่อหัวเพิ่มมากขึ้น จึงมีชาวญี่ปุ่นนิยมการท่องเที่ยวไปยังประเทศต่าง ๆ ที่มีค่า
ครองชีพต่ำ เพราะชาวญี่ปุ่นสามารถใช้จ่ายเงินในการท่องเที่ยวในประเทศเหล่านั้นต่ำกว่าการ
ท่องเที่ยวภายในประเทศตนเองและสามารถเลือกบริโภคสิ่งของตนเองต้องการได้ง่ายกว่าการแสวงหา
ในประเทศญี่ปุ่นเอง เนื่องจากค่าครองชีพในญี่ปุ่นสูงเกินไป ส่วนหนึ่งของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นที่ไปเที่ยว
ยังประเทศไทย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน คือการไปเที่ยวหญิงบริการหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า Sex Tours

และต่อมาเริ่มมีการนำหญิงบริการเหล่านี้ไปเปิดบริการที่ญี่ปุ่นจนกระทั่งประมาณ ปี ค.ศ. 1970 มีหญิงจากฟิลิปปินส์ ได้วัน เกาหลี ไปทำงานด้านบริการในญี่ปุ่นมากขึ้น และคนที่ประสบผลสำเร็จ ก็ตั้งตัวเป็นเจ้าของแหล่งบริการ หรือมามาซังแล้วไปชักชวนหรือหลอกลวงหญิงสาวในประเทศของตน ไปทำงานเป็นหญิงบริการ และได้รับความนิยมจากชายชาวญี่ปุ่นมากขึ้น ต่อมาประมาณปี 1980 เริ่มมีหญิงจากประเทศไทยเดินทางเข้าไปทำงานเป็นหญิงบริการและเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในอัตราที่สูงทุกปี อาจกล่าวได้ว่าในระหว่างปี 1988 - 1992 มีอัตราการเพิ่มของหญิงไทยปีละประมาณ 100-200 % จนกระทั่งปี 1993 ในช่วง 6 เดือนแรก หญิงไทยยังเพิ่มขึ้นแต่เพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำมาก ประมาณ 3.50 % แต่ในช่วง 6 เดือนหลัง หญิงไทยเริ่มลดลง โดยลดลง 2.30 % นับว่าเป็นครั้งแรกที่มีหญิงไทยลดลง จนกระทั่งทุกวันนี้ ซึ่งตามตัวเลขของทางการญี่ปุ่นมีหญิงไทย ลักลอบค้าประเวณีประมาณ 30,000 คน แต่ความเป็นจริงคาดว่าจะมีประมาณ 40,000 คน หรือมากกว่า เนื่องจากหญิงไทยส่วนหนึ่งเดินทางเข้าญี่ปุ่นโดยหนังสือเดินทางปลอมของชาติอื่น ในเอกสารฉบับนี้จะเน้นเรื่องปัญหาของหญิงไทยในญี่ปุ่นเท่านั้น

3. ปัญหาคนไทยตกทุกข์ได้ยากในญี่ปุ่น

- คนไทยที่ประสบปัญหาและไปขอความช่วยเหลือจากหน่วยราชการของประเทศไทย ซึ่งอยู่ในประเทศญี่ปุ่นอันได้แก่ สถานเอกอัครราชทูตฯ สถานกงสุล เพื่อให้ส่งตัวกลับประเทศไทยในปัจจุบันจะเป็นสตรีประมาณร้อยละ 70 ส่วนใหญ่เดินทางไปทำงานโดยผิดกฎหมาย และค้าประเวณี ทั้งโดยสมัครใจและถูกหลอกลวง เมื่อทนความทารุณกรรมของมามาซังหรือยากูซามิไม่ไหว จึงต้องหลบหนีไปขอความช่วยเหลือจากสถานเอกอัครราชทูตฯ อีกประการหนึ่งต้องถูกเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง หรือตำรวจญี่ปุ่นจับกุมในข้อหาอยู่เกินกำหนดทางการอนุญาตและลักลอบค้าประเวณี จึงส่งตัวกลับประเทศไทย

- อีกส่วนหนึ่งของคนไทยที่ประสบปัญหา คือพวกที่ถูกศาลตัดสินลงโทษในข้อหาคดีอาญา ที่มีมาก คือ คดีฆ่าคนตายเนื่องจากถูกกดดันทางภาวะจิตใจ ซึ่งเป็นหญิงมากกว่าชาย คดียาเสพติด และคดีอื่น ๆ อีก บุคคลเหล่านี้จะต้องถูกจองจำอยู่ในประเทศญี่ปุ่นจนกว่าจะพ้นโทษ

- บรรดานายหน้าจะยึดหนังสือเดินทางหรือเอกสารอื่น ๆ ที่ถือติดตัวไปทั้งหมด ฉะนั้นเมื่อบุคคลเหล่านี้หลบหนีไปขอความช่วยเหลือจากสถานเอกอัครราชทูตฯ หรือถูกจับได้ว่าอยู่เกินกำหนดที่ทางการญี่ปุ่นอนุญาต หรือใช้เอกสารปลอมจะต้องถูกส่งตัวกลับ บุคคลเหล่านี้จะไม่มีเอกสารสัญชาติไทยมาแสดงกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าผู้ไม่มีสัญชาติไทย และออกเอกสารให้เดินทางกลับได้ ก็เสียเวลาเป็นอันมาก โดยเฉพาะบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตเทศบาล หรือตามชนบท

ซึ่งเป็นส่วนใหญ่มักที่มาขอรับความช่วยเหลือยิ่งต้องใช้เวลา และบางคนยังใช้ช้อปปลอม เอกสารปลอมของคนอื่นเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจจะตามมาภายหลังยังต้องเสียเวลาในการตรวจสอบมากขึ้น

- บุคคลเหล่านี้มักจะอ้างว่าไม่มีค่าใช้จ่ายเป็นพาหนะในการเดินทางกลับและไม่สามารถติดต่อกับญาติหรือบุคคลอื่นให้ส่งเงินมาให้ ทำให้เป็นภาระแก่สถานเอกอัครราชทูตฯ หรือสถานกงสุล ในการจัดหาที่พักและสำรองค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศ และมักจะหลบหนีการชดเชยเงินคืนแก่ทางการเมื่อเดินทางกลับถึงประเทศไทยแล้ว ดังนั้น สถานเอกอัครราชทูตฯ จึงต้องรัดกุมในการสำรองจ่ายและให้ผู้ตกทุกข์ได้ยากพยายามติดต่อขอรับความช่วยเหลือจากญาติในประเทศไทย

- การทำผิดกฎหมายเข้าเมืองของญี่ปุ่น ในกรณีที่ถูกจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือกองตรวจคนเข้าเมืองญี่ปุ่น สถานเอกอัครราชทูตฯ จะต้องดำเนินการส่งตัวกลับทันทีแม้จะขอชลอการส่งตัวกลับไว้ก่อนจนกว่าจะเตรียมตัวจนพร้อม ก็ถูกปฏิเสธจากเจ้าหน้าที่ญี่ปุ่นว่า ไม่มีสถานที่และสิ่งบประมาณด้านอาหารจำนวนจำกัด แต่สถานเอกอัครราชทูตฯ ก็ต้องตรวจสอบเอกสารบุคคลเหล่านั้นให้ครอบคลุมก่อนที่จะออก C.I. ให้เดินทางกลับประเทศไทยได้

- ในกรณีที่ถูกจับกุมโดยตำรวจท้องที่ ตามกฎหมายญี่ปุ่นแล้วตำรวจไม่มีอำนาจที่จะควบคุมกักกันผู้ต้องหาลักษณะนี้ไว้เกิน 48 ชั่วโมง และขออนุมัติจากอัยการควบคุมได้อีก 24 ชั่วโมง หากจะฟ้องศาลจะต้องขออำนาจศาลสั่งขังอีก 10 วัน ไม่เกิน 2 ครั้ง ดังนั้น คนไทยที่ถูกจับกุมโดยตำรวจท้องที่แล้ว จะต้องถูกส่งฟ้องศาลก่อน เพื่อใช้อำนาจศาลสั่งให้ส่งออกนอกประเทศ แต่ในทางปฏิบัติแล้วตำรวจจะร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ ตม. จับกุม ก็จะมอบคนที่ถูกจับส่งไปควบคุมตัวที่สำนักตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งไม่จำกัดระยะเวลาคุมขังจนกว่าสถานเอกอัครราชทูตฯ จะออกเอกสารให้บุคคลเหล่านั้นแล้วจะถูกทางการญี่ปุ่นเนรเทศออกนอกประเทศต่อไป

- หญิงไทยมักถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนญี่ปุ่นในกรณีที่ เป็นภรรยาของคนญี่ปุ่น เช่น ไม่จดทะเบียนสมรส จึงทำให้มีลักษณะเป็นนางบำเรอ และทำให้เด็กที่เกิดจากหญิงไทยมีสามีชาวญี่ปุ่นไม่ยอมรับเป็นบุตรที่ถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้เด็กไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน และสวัสดิการจากทางการญี่ปุ่น

- หญิงไทยบางคนที่แต่งงานกับชาวญี่ปุ่น ซึ่งมีรายได้ไม่ดี บางครั้งตกงานหรือไม่มีงานทำ หรือมีรายได้น้อยก็จะถูกบังคับให้ไปทำงานหาเลี้ยงสามีชาวญี่ปุ่น จึงจะให้ความยินยอมในการขอต่อวีซ่า

1) งานกรณีคนไทยป่วย

งานกรณีผู้ป่วยมาขอความช่วยเหลือนับว่าเป็นเรื่องลำบากมากสำหรับเจ้าหน้าที่สถานทูต หรือสถานกงสุลมาก เพราะหากนำส่งโรงพยาบาลของรัฐก็จะไม่รับรักษา เพราะผู้ป่วยไม่มีใบประกันสุขภาพ นอกจากสถานเอกอัครราชทูตฯ จะเป็นผู้รับประกันค่าใช้จ่าย หากส่งโรงพยาบาลเอกชน ค่ารักษาพยาบาลก็แพงเกินกว่าจะรับภาระ เคยมีตัวอย่างที่เจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฯ นำคนป่วยส่งโรงพยาบาลเอกชน พอรักษาหายแล้ว คนป่วยหลบหนีออกจากโรงพยาบาลไม่ยอมจ่ายค่ารักษาจำนวน 8 แสนกว่าเยน (ประมาณ 2 แสนบาท) ซึ่งเป็นปัญหาที่ทางการญี่ปุ่นต้องกวดขันงานเรื่องนี้ เป็นเหตุให้โรงพยาบาลส่วนใหญ่ปฏิเสธรับคนงานไทยที่ไม่มีวีซ่า เข้ารับรักษาพยาบาล ซึ่งจะปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ต่อสาธารณชนหลายครั้งที่โรงพยาบาล ญี่ปุ่นปฏิเสธการให้การรักษาคอนป่วยชาวต่างชาติที่ไม่มีบัตรประกันสุขภาพ นอกจากจะมีเงินแสดงงำให้เงิน

สำหรับคนป่วยที่มีอาการหนักนั้น เป็นเรื่องที่กระทรวงอำนวยการของฝ่ายกงสุลสถานเอกอัครราชทูตฯ มากที่สุด เพราะหากไม่รีบดำเนินการอย่างใดลงไป ก็จะเป็นการละเลยต่อหน้าที่ที่จะต้องช่วยเหลือและคุ้มครองคนไทย แต่ถ้ารีบตัดสินใจช่วยเหลือก็มีปัญหาตามมาหลายอย่าง เช่น

- บางครั้งคนที่เจ็บป่วยนั้นไม่ใช่คนไทย เคยมีบางครั้งที่เจ้าหน้าที่ไปช่วยเหลือแล้วกลายเป็นคนได้หัวเงิน ลาว พม่า หรือ เวียดนาม เพราะเจ้าหน้าที่ญี่ปุ่น เมื่อพบคนที่มีปัญหาด้านนี้จะต้องขอสम्मติฐานว่าเป็นคนไทยเกือบทุกครั้ง เนื่องจากปัญหานี้จะเกิดกับคนไทยมากกว่าชาติอื่น ๆ และคนป่วยที่เข้าโรงพยาบาลนั้น บางครั้งไม่มีคนนำส่งโรงพยาบาลโดยตรงที่ยอมรับว่าเป็นเจ้าของคนไข้ แต่เมื่ออาการหนักแล้ว จึงมีคนนำไปวางทิ้งไว้หน้าโรงพยาบาลแล้วผู้นำส่งหลบหนีไป เพราะไม่ต้องมารับภาระค่ารักษาคนป่วย ซึ่งคนป่วยประเภทนี้อาการหนักจนไม่สามารถให้ปากคำแก่เจ้าหน้าที่ได้ เมื่ออาการดีขึ้นถึงจะให้ปากคำได้และจะทราบบว่าเป็นคนสัญชาติใด หรือบางรายก็เสียชีวิตไปก่อนโดยไม่ทราบว่าคนชาติใด

- ในช่วงปี 2535 - 2536 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่คนไทยประสบปัญหาหนักที่สุด ฝ่ายกงสุล สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้รับการต่าหนีจากโรงพยาบาลของญี่ปุ่นหลายแห่งในกรณีค่ารักษาพยาบาลคนไทยป่วย เนื่องจากสถานเอกอัครราชทูตฯ ได้ขอร้องขอให้รักษาคอนไทยอย่างอนาถา เพราะได้รับคำแจ้งจากบิดามารดาของผู้ป่วยว่าอยากจนไม่สามารถรับภาระได้แต่อย่างไร

ก็ตามจะต้องมีค่าใช้จ่ายอย่างอื่นอยู่บ้าง ซึ่งทางสถานทูตหรือสถานกงสุลก็จำเป็นต้องสำรองจ่าย
เงินไปให้ก่อนเพื่อศักดิ์ศรีของประเทศ แล้วเรียกเก็บเงินจากญาติของผู้ป่วยในประเทศไทย
ภายหลัง หากเรียกคืนไม่ได้ก็จะต้องดำเนินการขอตกลงกับกระทรวงการคลังจ่ายเป็นหนี้สุดท้ายไป

2) กรณีคนไทยที่เสียชีวิต

กรณีคนไทยเสียชีวิต นับว่าเป็นปัญหามากเช่นกัน เพราะคนเสียชีวิต
ก็เช่นเดียวกับคนที่ตกทุกข์ได้ยากอื่น ๆ คือ บางรายไม่มีเอกสารติดตัวเลย จึงยากลำบากที่จะ
พิสูจน์ได้ หากผู้เสียชีวิตมีญาติหรือเพื่อนสนิทพักค้างอยู่ด้วย ก็สามารถสืบหาหรือแจ้งกระทรวงฯ
ให้ตรวจสอบหลักฐานทางประเทศไทยได้ แต่บางรายที่ตายโดยไม่มีหลักฐานติดตัวหรือไม่ญาติ
พี่น้องอยู่ด้วย เป็นการยากที่จะพิสูจน์ว่าคนเสียชีวิตเป็นใคร บางคนต้องใช้เวลาอันยาวนานกว่าจะทราบว่าเป็น
ใคร เนื่องจากคนไทยที่มาอยู่อย่างผิดกฎหมายในญี่ปุ่นจะใช้หนังสือเดินทางหรือเอกสารปลอม
มีหลายรายที่เอกสารที่พบในตัวผู้ตายไม่ใช่ชื่อจริงของผู้ตาย และในการเก็บศพไว้จะต้องเสียค่า
เก็บศพโดยเฉลี่ยวันละ 5,000 เยน (กว่า 1 พันบาท) ตามระเบียบท้องถิ่นและระเบียบของ
เทศบาลญี่ปุ่นจะกำหนดได้ว่าหากป่วยตายจะไม่เก็บศพไว้นานจะเผาภายใน 24 ชั่วโมง หาก
เสียชีวิตเพราะอุบัติเหตุหรือถูกฆาตกรรมจะเก็บไว้เพียง 3 วัน เพื่อพิสูจน์ศพตามผลการพิจารณาคดี
แต่กรณีคนไทยเสียชีวิต บางครั้งต้องขอร้องให้เก็บศพไว้นาน เพื่อรอหลักฐานตรวจสอบ ซึ่งปัญหาที่
ตามมาคือ ค่าเก็บรักษาศพจะต้องเสียวันละ 5,000 เยน ดังที่กล่าวแล้ว แต่สถานเอกอัครราชทูตฯ
ก็ไม่มีงบประมาณเพื่อการนี้เป็นการเฉพาะก็ต้องขอความอนุเคราะห์จากองค์กรกุศลต่าง ๆ ใน
ประเทศญี่ปุ่นช่วยสนับสนุนให้ (ขอยกตัวอย่าง ฝ่ายกงสุลเคยแจ้งให้ตำรวจญี่ปุ่นเก็บศพคนตายไว้กว่า
2 เดือน เพื่อจะรอพิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใคร เนื่องจากตอนเสียชีวิตพบหนังสือเดินทางผู้ตาย แต่เมื่อ
แจ้งให้กระทรวงการต่างประเทศตรวจสอบ ปรากฏว่าบุคคลผู้นั้นยังมีชีวิตอยู่ นอกจากนี้ยังพบว่า
ผู้ตายใช้ชื่อต่าง ๆ กว่า 7 ชื่อ จึงต้องหาหลักฐานต่าง ๆ มาตรวจสอบว่าผู้ตายเป็นใคร)

- มีผู้เสียชีวิตจำนวนหนึ่งที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ญี่ปุ่น
แต่ไม่สามารถระบุชื่อได้ว่าคนไทย เพราะบุคคลเหล่านี้ไม่มีเอกสารแสดงตน เมื่อเสียชีวิตแล้ว
ผู้เกี่ยวข้อง เช่น มามายัง จะไปแจ้งความจ้องว่าผู้เสียชีวิต เนื่องจากอาการป่วยแล้วรีบเผาศพ
ทันที หรือบางกรณีได้รับแจ้งจากคนไทยว่ามีคนไทยเสียชีวิตพร้อมกับระบุชื่อด้วย แต่เมื่อขอให้นำ
หลักฐานมาแสดงก็ไม่มีทั้งหลักฐานประจำตัวและใบแสดงการเสียชีวิตทำให้เกิดมีการคนไทยที่ไป
ประเทศญี่ปุ่นโดยผิดกฎหมายแล้วหายสาบสูญอยู่บ่อยครั้ง

3) วิธีการที่เดินทางใบ

- 1) ขอวีซ่าจากสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นในฐานะนักท่องเที่ยว (Temporary Visa) โดยยื่นหนังสือเดินทางของตนเองอย่างถูกต้อง
- 2) มีนายหน้าให้ความช่วยเหลือในการเปลี่ยนแปลงรูปในหนังสือเดินทางของผู้อื่นที่ได้รับวีซ่าของสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นแล้ว การปลอมวีซ่าของประเทศที่สามเพื่อขอทำวีซ่าผ่านญี่ปุ่น การปลอมวีซ่าโดยตรง การปลอมตราประทับของกงสุลตรวจคนเข้าเมือง ฯลฯ
- 3) บางคนนายหน้าได้จ้างชายไทยหรือต่างชาติ (ส่วนใหญ่นำมาเลเซีย สิงคโปร์ หรือไต้หวัน) จดทะเบียนสมรส เพื่อจะได้ทำหนังสือเดินทางและวีซ่าเข้าประเทศที่สามได้ง่ายขึ้น เมื่อได้หนังสือเดินทางแล้วบางรายจะจดทะเบียนหย่าทันที แต่บางรายก็จดทะเบียนหย่าไม่ทันเพราะคนที่จ้างจดทะเบียนไม่ปรากฏตัว
- 4) บางคนได้จดทะเบียนเป็นบุตรบุญธรรมของคนอื่น เพื่อจักได้เปลี่ยนนามสกุล และย้ายสามเณคร้วออกจากถิ่นเดิมของตน โดยผู้จดทะเบียนรับเป็นบุตรบุญธรรมบางคนก็เป็นนายหน้าพาหญิงไทยไปขายที่ญี่ปุ่นด้วยตนเอง
- 5) บางคนที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด (โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภาคเหนือ) จะถูกขบวนการย้ายสามเณคร้วเข้ามาอยู่ที่บ้านนายหน้าที่มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพฯ เพื่อไม่ให้สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นสงสัย เนื่องจากคนภาคเหนือไปประกอบอาชีพเป็นหญิงบริการจำนวนมากในญี่ปุ่น
- 6) ขบวนการบางอย่างใช้วิธีเดินทางแบบทัศนอาจร เพื่อไม่ให้เป็นที่ติดสังเกตจากเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองญี่ปุ่น โดยการเดินทางผ่านประเทศต่าง ๆ หรือประเทศที่สามก่อนที่จะเข้าประเทศญี่ปุ่น
- 7) มีขบวนการที่ให้ความช่วยเหลือในการเดินทางเข้าไปประเทศอาเซียน โดยถือหนังสือเดินทางไทย และเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบของ ตม.ไทยเมื่อไปถึงประเทศเหล่านั้นแล้วก็เปลี่ยนไปถือหนังสือเดินทางของประเทศนั้น เช่น มาเลเซีย, สิงคโปร์ ฯลฯ เพราะสามารถเดินทางเข้าไปในญี่ปุ่นได้โดยไม่ต้องรับการตรวจลงตรา ซึ่งในปี 2536 พบว่าหญิงไทยใช้หนังสือเดินทางปลอมต่างชาติประมาณ 24 - 25% แต่มาปี 2537 อัตราบุคคลที่ใช้หนังสือเดินทางปลอมแปลงของต่างชาติเริ่มลดลง

8) อาศัยหลบหนีเข้าเขตทางเมืองท่าที่ผู้โดยสารเดินทางเข้าญี่ปุ่นโดยทางเรือ เช่น ผ่านเกาหลี สิงคโปร์ เป็นต้น โดยใช้เอกสารของประเทศที่สามารถเดินทางเข้าญี่ปุ่นที่ไม่ต้องการตรวจลงตรา

9) ในระยะช่วงหลัง ทางการญี่ปุ่นได้เข้มงวดในการตรวจตราที่สนามบินมากขึ้น ขบวนการหลอกลวงได้เปลี่ยนวิธีการเดินทางเข้าญี่ปุ่นโดยเรือสินค้ามากขึ้น เช่น เมื่อปี 2537 ญี่ปุ่นได้จับกุมคนไทยที่ลักลอบเข้าทางเรือสินค้า โดยเข้าทางตอนใต้ของญี่ปุ่นเพียง 2 วัน จากเรือสินค้า 2 ลำ ได้คนไทยที่ลักลอบเข้าญี่ปุ่น 52 คน

กล่าวโดยสรุปคนที่เดินทางเข้าญี่ปุ่นหากเดินทางด้วยหนังสือเดินทางจริงและมีวีซ่า ที่ถูกต้องจะเดินทางผ่านดอนเมืองเกือบทั้งหมด แต่หากใช้หนังสือเดินทางปลอม เมื่อปี 2535 พบว่าผ่านดอนเมืองประมาณร้อยละ 26 ส่วนที่เหลือจะผ่านทางท่าอากาศยานหรือด่านอื่น ๆ แต่ในปี 2536 พบว่าคนที่ใช้หนังสือเดินทางปลอมผ่านดอนเมืองถึงร้อยละ 35 ที่เหลือจะผ่านทางท่าอากาศยานหรือด่านอื่น ๆ

บทที่ 4

ภาพพจน์คนไทยในญี่ปุ่น

1. ภาพพจน์เกี่ยวกับสตรีไทย

การแก้ไขภาพพจน์และเกียรติภูมิของชาติขึ้น ในส่วนของสถานเอกอัครราชทูตฯ ก็ได้ดำเนินการสร้างเสริมภาพพจน์ของชาติตลอดเวลา และขอเรียนว่าโดยทั่วไปภาพพจน์ของไทยในญี่ปุ่นอยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากลักษณะหลายอย่างของไทยคล้ายคลึงกับญี่ปุ่น เช่น มีระบอบการปกครองแบบพระมหากษัตริย์ การมีรัฐบาลมาจากการเลือกตั้ง ความเชื่อถือในศาสนาพุทธ และคนไทยมีลักษณะนิสัยอ่อนน้อม เป็นต้น

สำหรับภาพพจน์ที่เกี่ยวกับสตรีไทยที่ไปค้าบริการทางเพศ และแรงงานไทยที่ลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมายนั้น นับว่าเป็นภาพพจน์ที่น่าเป็นห่วง เพราะเป็นการทำลายภาพพจน์ของคนไทยอย่างมาก มีผลให้คนญี่ปุ่นดูหมิ่นดูแคลนหญิงไทย และคนไทยบางส่วนที่เดินทางไปประเทศญี่ปุ่นโดยถูกกฎหมาย ทำให้ฝ่ายญี่ปุ่นต้องเข้มงวดต่อคนไทยที่เดินทางไปเข้าญี่ปุ่น ซึ่งแต่ละวันจะมีการปฏิเสธไม่ให้คนไทยที่เดินทางไปประเทศในข้อหาต่าง ๆ กัน ส่วนใหญ่อ้างว่าเป็นหนังสือเดินทางปลอมหรือจะเข้ามาเพื่อลักลอบทำงานในญี่ปุ่น ซึ่งข้อกล่าวหาเหล่านี้ไม่ได้เป็นการอ้างอย่างเลื่อนลอย เพราะรัฐบาลญี่ปุ่นได้แถลงว่าเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2536 มีคนไทยอยู่ในญี่ปุ่นอย่างผิดกฎหมาย 53,000 กว่าคน (ไม่นับคนไทยที่เดินทางไปเข้าญี่ปุ่นโดยหนังสือเดินทางปลอมของชาติอื่น)

2. กลุ่มผู้เข้ามาทำงานโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

ในกลุ่มของแรงงานไทยที่เข้ามาทำงานโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จากสถิติกรมตรวจคนเข้าเมืองในปี 2537 ถูกเนรเทศกลับประเทศไทยจำนวน 10,654 คน เป็นหญิง 6,054 คน ชาย 4,600 คน และจากการคาดคะเนของสถานเอกอัครราชทูตฯ ไทยในช่วงระยะเวลา นั้น เชื่อว่าคนไทยอยู่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายมีประมาณ 50,000 - 70,000 คน

สำหรับกลุ่มผู้เข้ามาลักลอบทำงานเหล่านี้ นอกจากจะต้องเสียค่าบริการให้กับนายหน้า ผู้จัดการเรื่องการเดินทางประมาณ 200,000.- บาทแล้ว เมื่อเดินทางมาถึงประเทศญี่ปุ่นบางรายถูกทอดทิ้งไม่มีงานทำ ต้องประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน จนทำให้คิดฆ่าตัวตายก็มี บางรายได้งานทำประเภทชั่วคราว เมื่อวันหมดก็ต้องอาศัยบริการจากนายหน้า ซึ่งเป็นคนงาน

ที่อยู่มานานหรือหญิงบริการซึ่งรู้จักกับเจ้าของโรงงานช่วยหางานให้ทำโดยเสียค่าบริการครั้งละ 50,000 - 100,000 เยน (ประมาณ 12,000 - 25,000.- บาท) และไม่มีกำหนดระยะเวลาว่าจะมีงานทำนานเพียงใด ถ้างานหมดก็ต้องจ่ายเงินให้นายหน้าพาไปหางานใหม่ คนงานเหล่านี้จะได้รับค่าจ้างในระหว่างวันละ 8,000 - 12,000 เยน ขึ้นกับลักษณะงาน แต่ส่วนใหญ่จะได้รับประมาณวันละ 10,000 เยน นายจ้างจะจัดที่พักให้รวมกับคนงานอื่น ๆ แต่จะหักค่าเช่าที่พัก น้ำ-ไฟ ประมาณเดือนละ 30,000 - 40,000 เยน ลูกจ้างหาอาหารกินเอง

จากการสอบถามข้อมูลจากคนงานในกลุ่มนี้ พบว่าโดยเฉลี่ยจะมีรายได้ประมาณเดือนละ 200,000 - 300,000 เยน ซึ่งเมื่อหักค่าที่พักและอาหารแล้วจะมีเงินส่งกลับบ้านเพื่อใช้หนี้สินประมาณเดือนละ 150,000 - 200,000 เยน หรือประมาณ 35,000 - 50,000 บาท แต่หากต้องเปลี่ยนงานบ่อย ๆ ก็จะมีเงินเหลือเก็บไม่มากนัก หรือหากทำงานได้ไม่นานแต่ถูกจับเนรเทศก็ต้องมีหนี้สินค่านายหน้าจัดส่งเป็นจำนวนมาก แต่สำหรับผู้ที่สามารถลักลอบทำงานได้เป็นระยะเวลาเวลานานเกินกว่า 2 ปีขึ้นไป และไม่มีปัญหาใด ๆ ก็จะมีเงินเหลือเก็บไม่ต่ำกว่า 1 ล้านบาท แต่จะต้องมาทำงานชายบริการ บางรายก็ได้รับการบอกกล่าวว่าจะให้มาทำงานในโรงงาน เสริพออาหาร ไม่ต้องรับแขก เลี้ยงเด็ก แต่เมื่อเดินทางมาถึงก็จะถูกบังคับให้ค้าประเวณี

3. ขบวนการชักนำสตรีมาเป็นหญิงบริการ

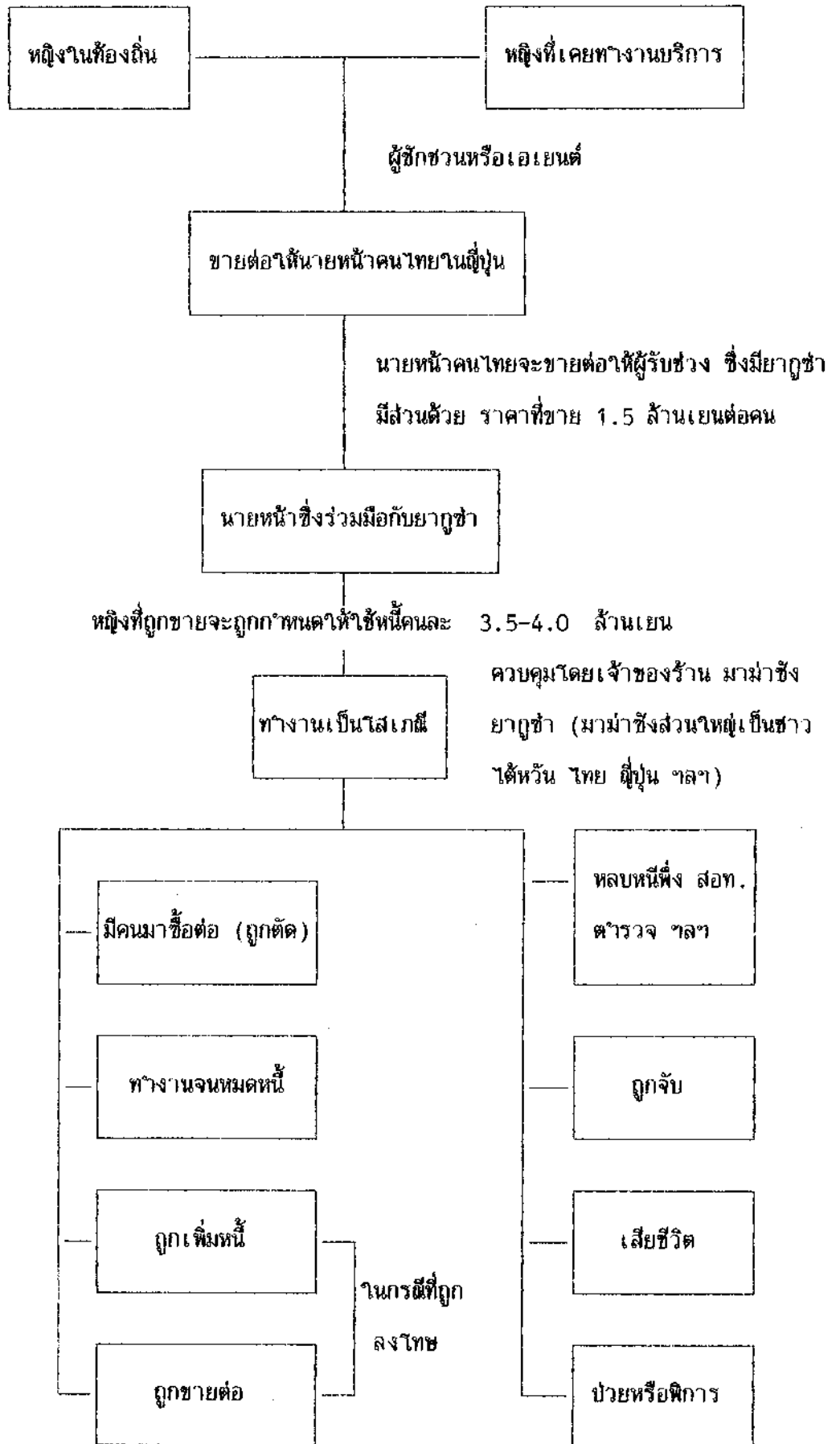
จะเป็นผู้จัดการเรื่องเอกสารและการเดินทาง บางรายก็เดินทางโดยใช้หนังสือเดินทางของตนเอง บางรายก็ใช้หนังสือเดินทางปลอมของชาติอื่น ๆ ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย เพื่อความสะดวกในการเข้าประเทศญี่ปุ่น บางรายก็ต้องให้ชายหนุ่มเดินทางมาด้วยในฐานะคู่ครองหรือบางรายก็เข้ามากับผู้มาทางในลักษณะทัศนศึกษา ท่องเที่ยว ซึ่งจะได้รับอนุญาตให้พำนักในญี่ปุ่นไม่เกิน 90 วันก่อนการเดินทางสตรีเหล่านี้ไม่ต้องจ่ายค่าใช้จ่ายใด ๆ แต่เมื่อเดินทางมาถึงญี่ปุ่นจะมีนายหน้าไปรับเพื่อนำตัวมาไว้ที่พัก จากนั้นนายหน้าก็นำตัวไป "ขาย" ที่ร้านขายสุราอาหาร (snack) ซึ่งเจ้าของกิจการสแนคจะเป็นผู้รับช่วงหญิงเหล่านี้ จะเรียกร้องแจ้งหนี้ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ โดยให้หญิงบริการเหล่านี้ทำงานใช้หนี้คนละ 2,500,000 - 3,500,000 เยน หรือประมาณ 7 - 8.5 แสนบาท ซึ่งนายจ้าง (เรียกกันว่ามาม่า หรือบอส) จะบอกว่าทำงาน 6-7 เดือนก็ใช้หนี้หมด เมื่อหมดหนี้ก็จะเป็นอิสระมีรายได้เป็นของตนเอง หากสตรีเหล่านี้ขัดขืนไม่ปฏิบัติตาม ก็จะถูกข่มขู่ กักขัง ทุบตี ทารายร่างกาย หรือถูกบีบบังคับต่าง ๆ นานา ถ้าทำงานแล้วไม่เป็นที่พอใจ ก็อาจถูกนำไปขายต่อกับแก๊งอิทธิพลอื่นเป็นการเพิ่ม "หนี้"

ในระหว่างการทำงานใช้หนี้จะไม่ได้รับค่าจ้าง เงินที่ได้รับจากการไปบริการแขก ซึ่งหากเป็นบริการชั่วคราวไม่ค้างคืนโดยเฉลี่ยประมาณ 20,000 เยน หรือหากค้างคืนประมาณ 30,000 เยน ก็จะต้องส่งมอบให้เจ้าของร้านสแนค มาม่า หรือ บอส ค่าใช้จ่ายที่ขอเบิกไว้ใช้ส่วนตัวก็ต้องนำมาคิดเป็นหนี้สินที่จะต้องชำระในภายหลัง หญิงบริการที่ไม่สามารถทนสภาพการข่มขู่และสภาวะการทำงานรับแขก ก็จะพยายามหลบหนีไปขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ องค์การเอกชน สถานเอกอัครราชทูต ฯลฯ เพื่อขอให้ส่งกลับภูมิลำเนา แต่หากโชคร้ายหลบหนีได้ไม่พ้นก็จะถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูกทารุณจนกลายเป็นโรคประสาท คลุ้มคลั่ง เสียจริต หรือถูกฆาตกรรม ซึ่งในแต่ละปีมีคนไทยผู้หลบหนีมาขออาศัยพิทักษ์กับศูนย์เอกชนต้องรอการส่งกลับประมาณ 500 ราย มีคนเจ็บป่วยวิกฤตจรรยาประมาณ 10 ราย และในปี 2536 มีคนไทยถึงแก่ความตาย 54 ราย (หัวใจวายตาย 24 ราย)

สำหรับหญิงบริการที่ทำงานใช้หนี้หมดแล้วและอยู่ทำงานต่อไป ก็จะมีรายได้ส่งกลับไปจุนเจือครอบครัว ซึ่งถ้าทำงานเกินกว่า 2 ปีขึ้นไป คาดว่าจะมีเงินส่งกลับไม่น้อยกว่ากลุ่มผู้ทำงานใช้แรงงาน แต่บางรายก็จะไปอยู่กินฉันท์สามีภรรยาที่ญี่ปุ่น (โดยจดทะเบียนสมรสไม่ได้) ซึ่งส่งเสียค่าใช้จ่ายให้เป็นรายเดือน ๆ ละ 200,000 - 300,000 เยนก็มี โดยเฉลี่ยระยะเวลาการทำงานของหญิงบริการและคนงานจะอยู่ในระหว่าง 2 - 4 ปี

อย่างไรก็ตาม ทั้งกลุ่มคนงานที่ลักลอบทำงานและหญิงบริการเหล่านี้ เมื่อทำงานไปได้ระยะหนึ่งหรือสามารถดอดอมเก็บเงินได้ถึงระดับหนึ่ง หรือมีปัญหาการงาน ด้านสุขภาพ หรือมีปัญหาทางครอบครัว ก็ต้องจะเดินทางกลับประเทศไทย ซึ่งในกรณีนี้จะสามารถไปมอบตัวกับเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองโดยสมัครใจ ซึ่งหากไม่มีความผิดในข้อหาอื่น เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองจะดำเนินการเรื่องเนรเทศ ในกรณีที่ไม่มีหนังสือเดินทางหรือหนังสือเดินทางหมดอายุ ก็จะต้องไปติดต่อสถานเอกอัครราชทูตเพื่อขอทำหนังสือสำคัญประจำตัวเป็นเอกสารเดินทาง (C.I.) ในกรณีที่คนต่างด้าวไปมอบตัวโดยสมัครใจจะไม่ถูกควบคุมตัว แต่จะต้องไปรายงานตัวและจัดการซื้อตั๋วเครื่องบินไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองหรือหากเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นฝ่ายตรวจพบก็จะถูกกักกันตัว ถูกฟ้องศาลก่อนการเนรเทศ ซึ่งในกรณีเช่นนี้มักจะถูกควบคุมกักกันอยู่ ณ Detention Center ซึ่งในประเทศไทยมีอยู่ 3 แห่ง คือ Tokyo Detention Center, Higashi Nippon Immigration Center, และ Omura Immigration Center นอกจากนี้ยังมี District Immigration Office ซึ่งส่วนมากคนไทยทั้งหญิงและชายจะถูกกักกันเพื่อรอการเนรเทศอยู่ที่ Tokyo Immigration Detention Center นครโตเกียว และที่ Higashi

Nippon Immigration Center จังหวัดอิบารากิ ระยะเวลาการกักกันเพื่อรอเนรเทศโดยเฉลี่ยประมาณ 3 - 8 สัปดาห์ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของเอกสารในการเดินทาง ในระหว่างที่ถูกกักกันอยู่ที่ Detention Center เพื่อรอการเนรเทศ จะพักรวมกันประมาณห้องละ 15 คน มีอาหารให้รับประทาน 3 มื้อ ให้อาติมาเยี่ยมได้ รวมทั้งสามารถสั่งซื้ออาหารและสิ่งของจำเป็นโดยผ่านเจ้าหน้าที่ได้ และเมื่อมีเอกสารเดินทางและตั๋วเครื่องบินพร้อม เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองจะเป็นผู้ควบคุมตัวไปส่งขึ้นเครื่องบินเป็นกลุ่ม ๆ

ฝ่ายกงสุล

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว

ลักษณะงานที่กฎหมายญี่ปุ่นอนุญาตให้คนต่างชาติดำเนินการได้

ตามพระราชบัญญัติควบคุมการเข้าเมืองญี่ปุ่นฉบับปรับปรุง ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2533 เป็นต้นมานั้น และปัจจุบันรัฐบาลญี่ปุ่นยังคงยืนยันนโยบายที่จะอนุญาตให้เฉพาะผู้ประกอบการวิชาชีพวิชาการและแรงงานฝีมือเข้าไปทำงานในประเทศญี่ปุ่น ตามประกาศเลขที่ 319 ของกระทรวงยุติธรรมญี่ปุ่น ลงวันที่ 8 มิถุนายน 2535 กำหนดงานกลุ่มอาชีพที่อนุญาตให้คนต่างชาติดำเนินการได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 จำนวน 20 ประเภทแล้วนั้น

ทุกลักษณะงานของแรงงานฝีมือจะต้องมีเอกสารรับรองอย่างถูกต้อง และส่วนใหญ่จะต้องการหลักฐานแสดงประสบการณ์การทำงานในแต่ละแขนงอย่างต่ำ 10 ปี

ตามกฎหมายสำนักตรวจคนเข้าเมือง กระทรวงยุติธรรมญี่ปุ่นมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2533 กำหนดว่าบุคคลที่ว่างงาน หรือเป็นนายหน้าจัดหางานหรือจัดหาแรงงานผิดกฎหมายจะถูกลงโทษ จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 ล้านบาท

ส่วนคนงานต่างชาติที่ลักลอบทำงานมีโทษจำคุก 3 ปี และปรับ 300,000 เยน

หมายเหตุ ปัจจุบันรัฐบาลญี่ปุ่นยังไม่เป็นนโยบายที่จะเปิดรับแรงงานไร้ฝีมือ (unskilled labour) จากต่างชาติ แต่ได้เริ่มมาตรการกวดขันการลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมายมากขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่ปี 2536 รัฐบาลญี่ปุ่นได้เพิ่มงบประมาณเพื่อการนี้ถึง 23 พันล้านบาท (ประมาณกว่า 5 พันล้านบาท) โดยเพิ่มความร่วมมือระหว่างสำนักตรวจคนเข้าเมือง กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงาน และทบวงตำรวจ

บทที่ 5

1. การป้องกันและการช่วยเหลือกับแนวทางแก้ไขปัญหา

งานการแก้ปัญหามหาของ โลกยุคปัจจุบันหากจะดำเนินการเฉพาะด้าน แก้ไขเพียง อย่างเดียวไม่ได้แล้ว ต้องทำงานในด้านเชิงรุกด้วย นั้นหมายถึง "การป้องกัน" ซึ่งการป้องกัน มิให้แรงงานไทยต้องไปตกทุกข์ได้ยากในต่างประเทศสามารถดำเนินการได้หลายด้าน และใน ปัจจุบันนี้หลายหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม หรือกระทรวงสาธารณสุข ก็ตาม ก็ได้หันมาใช้วิธีการทำงานในด้านเชิงรุก โดยการป้องกันปัญหามิให้เกิดและได้มีการทำงาน ประสานกัน อีกทั้งได้มีการดำเนินการเป็นรูปธรรมการทั้งในระดับจังหวัด และส่วนกลาง เช่น จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มีการจัดทำโครงการเตรียมความพร้อมผู้ใช้แรงงานไทย ก่อนเดินทางไป ต่างประเทศ โดยมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ ซึ่งมีหัวหน้าส่วนของส่วน ราชการต่าง ๆ ในจังหวัดเป็นกรรมการและอนุกรรมการ และกำหนดบทบาทและหน้าที่ให้ปฏิบัติ โดยมีกิจกรรมในการดำเนินการร่วมกัน นอกจากนี้กระทรวงสาธารณสุขก็ให้มีโครงการพัฒนา คุณภาพชีวิตผู้ใช้แรงงานไทยในต่างประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่คนงานที่จะไปทำงาน ในต่างประเทศเช่นกัน

ด้านการป้องกัน

เพื่อมิให้ผู้ใช้แรงงานไทยต้องไปตกทุกข์ได้ยากในต่างประเทศ ส่วนราชการต่าง ๆ ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ ตลอดจนกิจกรรมในด้าน การป้องกันปัญหามิให้เกิด หรือหากจะมีปัญหา เกิดขึ้นก็จะได้บรรเทาลง ดังนี้

- ให้การอบรม เตรียมความพร้อมแก่ผู้จะไปใช้แรงงานในต่างประเทศ
- จัดทำเอกสารแจกผู้จะไปใช้แรงงานในต่างประเทศ
- ให้การฝึกอบรมด้านฝีมือแรงงานให้แก่ผู้จะไปใช้แรงงานในต่างประเทศ
- ประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ
- จัดอบรมแก่ประชาชน อาสาสมัครในท้องถิ่น เช่น อสม. เพื่อให้มีความรู้ไป

เผยแพร่ต่อ

- ให้การศึกษาแก่ประชาชนให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึง
- ปรับเปลี่ยนค่านิยมของพ่อ-แม่ ในการส่งบุตรสาวไปทำงานต่างประเทศ เพื่อแข่งขันกับเรื่องวิศุณนิยม
- จัดสัมมนาเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทางการประสาน และการดำเนินงานร่วมกันเพื่อพัฒนาการดำเนินงานด้านการเตรียมความพร้อมของผู้ใช้แรงงาน ก่อนเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ โดยมีนโยบายสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ใช้แรงงานที่กำลังจะเดินทางไปทำงาน และขณะทำงานอยู่ในต่างประเทศให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ มีพฤติกรรมด้านสุขภาพอย่างถูกต้อง โดยเตรียมผู้ใช้แรงงานตั้งแต่ก่อนเดินทางไปที่มีความพร้อมทั้งทางร่างกาย และจิตใจให้มากที่สุด ให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องสร้างสรรค์ต่อการดำรงชีวิตในต่างประเทศ ปราศจากความหวาดวิตกอันจะมีผลกระทบต่อสุขภาพในด้านการป้องกันโรค การควบคุมไม่ให้ผู้ใช้แรงงานมีโอกาสติดเชื้อและเผยแพร่โรคติดต่ออันตรายได้ โดยตรวจสอบสุขภาพก่อนเดินทางไปทุกราย และให้ความรู้ในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อโรคติดต่ออันตราย และในต่างประเทศก็มีการฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขผู้ใช้แรงงานไทย (อสรท.) ให้รู้จักดูแลสุขภาพตนเองช่วยเหลือกันยามเจ็บป่วย

ด้านการช่วยเหลือ

ถึงแม้ว่าส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงสาธารณสุข จะได้ดำเนินการด้านเชิงรุก โดยการให้คำแนะนำอบรม ประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ที่จะเดินทางไปทำงานในต่างประเทศแล้วก็ตาม ก็ยังเกิดปัญหาการตกทุกข์ได้ยากของคนไทยในต่างประเทศ เนื่องจากยังมีหญิงไทย และแรงงานไทยส่วนหนึ่งที่หวังจะไปขายเอาค่าบหน้า พยายามดิ้นรนที่จะไปทำงานในต่างประเทศให้ได้ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย หรือผิดกฎหมาย เช่น การลักลอบไปก็ตาม ซึ่งบุคคลเหล่านี้เมื่อเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ โดยยังไม่มีความพร้อมก็ย่อมไปก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ นา ๆ ดังได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในฐานะที่หญิงไทยหรือแรงงานไทยก็เป็นคนไทยคนหนึ่งซึ่งไม่ว่าจะอยู่ ณ ส่วนไหนของโลกทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศก็ย่อมจะต้องได้รับการคุ้มครองในด้านสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ดังนั้น เมื่อคนไทยนั้นต้องประสบปัญหาหรือต้องตกทุกข์ได้ยาก จึงจำเป็นต้องมีส่วนราชการเข้าไปให้การช่วยเหลือ นั่นก็คือกระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงแรงงานและ

สวัสดิการสังคม ซึ่งจะประสานการปฏิบัติงานร่วมกัน และการช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยาก
 ในต่างประเทศ จำนวนเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ หากเป็นแรงงานที่เดินทางไปทำงานโดย
 ถูกต้องตามกฎหมายและประสบปัญหาที่จะดำเนินการช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์ของ "กองทุน
 ช่วยเหลือคนหางานไปทำงานในต่างประเทศ" หากเป็นแรงงานที่เดินทางไปทำงานโดยไม่ถูกต้อง
 ตามกฎหมาย หรือหญิงไทยหรือคนไทยที่ตกทุกข์ได้ยากอื่น ๆ เช่น ลูกเรือประมงไทยที่จะ
 ดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์ของ "ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการ
 จ่ายเงินเพื่อสำรองจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากในต่างประเท
 สหราชอาณาจักรเดิม พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2526" ซึ่งตามระเบียบนี้
 กระทรวงการคลังจะกำหนดให้สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุล และสำนักงานคณะทูตถาวร
 เป็นผู้มีอำนาจในการสำรองจ่ายเงินเพื่อให้การช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากนั้นให้เดินทาง
 กลับประเทศไทยได้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าส่วนราชการที่จะให้การดูแลช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์
 ได้ยากในส่วนของแต่ละประเทศก็คือ สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุล และสำนักงานคณะทูต-
 ถาวร ซึ่งก็คือผู้แทนของกระทรวงการต่างประเทศนั่นเอง โดยมีสำนักงานแรงงานไทยใน-
 ต่างประเทศ ซึ่งเป็นผู้แทนกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เป็นเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ
 คนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากในต่างประเทศเพื่อให้เดินทางกลับประเทศไทย สำหรับในส่วนภายใน
 ประเทศก็คือ กรมประชาสงเคราะห์ และกรมการจัดหางานรับหน้าที่ในการช่วยเหลือคนไทย
 ที่เดินทางมาถึงประเทศไทยแล้ว ให้ส่งกลับภูมิลำเนาเดิมของตน ตลอดจนการติดตามให้
 ความช่วยเหลือเพื่อผู้เหล่านั้นสามารถช่วยตัวเองได้ปกติสุขต่อไป

1) สถานเอกอัครราชทูตไทย ๓ กรุงโตเกียว สถานกงสุลใหญ่ ๓ นครโอซาก้า
 มีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

- พิจารณาให้การช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งประสบ
 ปัญหาความเดือดร้อนและมาร้องขอให้ช่วยเหลือ
- ออกหนังสือสำคัญประจำตัว (C.I) เพื่อเป็นเอกสารในการเดินทางให้แก่
 คนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากที่ไม่มีหนังสือเดินทางอันเนื่องมาจากการถูกนายจ้างยึด หรือสูญหาย
 หรือเป็นหนังสือเดินทางปลอมก็ตาม เพื่อใช้เดินทางกลับประเทศไทย
- ออกเอกสารสูติบัตร หรือมรณบัตร
- เยี่ยมเยียนและให้การช่วยเหลือคนไทยผู้เจ็บป่วยต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาล
 และประสบปัญหาความเดือดร้อน

- เยี่ยมเยียนและให้การช่วยเหลือคนไทยในต่างประเทศที่ถูกคุมขังในสถานกักกัน หรือสถานที่คุมขังต่าง ๆ

- ในกรณีที่คนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และประสงค์ จะเดินทางกลับประเทศไทย ก็จะสำรองจ่ายเงินตามหลักเกณฑ์ของระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจ่ายเงินเพื่อสำรองจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากใน ต่างประเทศให้กลับภูมิลำเนาเดิม พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2526 ภายใต้วงเงินคราวละไม่เกินเจ็ดหมื่นห้าพันดอลลาร์สหรัฐ เพื่อช่วยเหลือให้เดินทางกลับ ประเทศไทย

- ประสานงานส่วนราชการต่าง ๆ ของประเทศญี่ปุ่น เช่น กองตรวจคนเข้าเมือง สถานีตำรวจ โรงพยาบาล หรือองค์กรเอกชนในประเทศญี่ปุ่น เพื่อให้การช่วยเหลือคนไทย ผู้ตกทุกข์ได้ยากในเรื่องที่พักชั่วคราว เพื่อรอการส่งตัวกลับ หรือขอลดหย่อนค่ารักษาพยาบาล หรือการสอบข้อเท็จจริงผู้ถูกคุมขัง เป็นต้น

- สัมภาษณ์ ตรวจสอบข้อเท็จจริง และตรวจสอบเอกสารประจำตัวที่แสดงว่า เป็นบุคคลสัญชาติไทยเพื่อให้การช่วยเหลือต่อไป

2) สำนักงานแรงงานในประเทศญี่ปุ่น มีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้

1. ดูแลให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกและคุ้มครองแรงงานไทยใน ต่างประเทศ รวมทั้งติดตามดูแลสิทธิและผลประโยชน์ของคนงานไทยในต่างประเทศ
2. ดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมการจ้างแรงงานไทยในต่างประเทศ
3. ประสานงานกับองค์การหรือหน่วยงานต่างประเทศ เพื่อรักษาสีทธิประโยชน์ และบทบาทด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมของประเทศไทย

สำหรับการช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากในประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากในช่วงระยะ ของปี พ.ศ. 2536-2538 ได้มีปัญหาคนไทยเดินทางไปทำงานในประเทศญี่ปุ่นอย่างผิดกฎหมาย เป็นจำนวนมากและประสบกับปัญหาภาวะความเดือดร้อนเป็นจำนวนมาก คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติ ให้ส่งนักสังคมสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์ไปปฏิบัติงานเสริมกำลังเจ้าหน้าที่สถาน- เอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงโตเกียว ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากในประเทศ ญี่ปุ่น 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2537 ให้ส่งนักสังคม- สงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์ จำนวน 4 คน ไปปฏิบัติงานช่วยเหลือ

ดังกล่าว เป็นเวลา 90 วัน ในระหว่างวันที่ 19 เมษายน - 17 กรกฎาคม 2537 และครั้งที่ 2 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2537 ให้ส่งนักสังคมสงเคราะห์และเจ้าหน้าที่กรมประชาสงเคราะห์ จำนวน 2 คน ไปปฏิบัติงานเป็นเวลา 180 วัน ในระหว่างวันที่ 26 กุมภาพันธ์ - 24 สิงหาคม 2538 ซึ่งในการปฏิบัติงานทั้ง 2 ครั้ง ได้ช่วยให้คนไทยที่ตกทุกข์ได้ยากได้รับการช่วยเหลือรวดเร็วขึ้น และได้ช่วยให้คนไทยดังกล่าวที่ประสงค์จะเดินทางกลับประเทศไทยได้จำนวนมาก โดยมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานดังกล่าวคือ

- สัมภาษณ์ สอบข้อเท็จจริง ตรวจสอบเอกสาร ให้คำแนะนำแก่คนไทยที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน ตลอดจนคนไทยที่มามอบตัวเพื่อประสงค์จะเดินทางกลับประเทศไทย
- เยี่ยมเยียนให้การช่วยเหลือคนไทยผู้เจ็บป่วยซึ่งรักษาตัวในโรงพยาบาล
- เยี่ยมเยียนให้การช่วยเหลือคนไทยที่ถูกคุมขัง โดยการสัมภาษณ์ สอบข้อเท็จจริง ตรวจสอบเอกสาร

- ประสานงานกับองค์กรเอกชนของประเทศญี่ปุ่นในการให้ความช่วยเหลือ เรื่องที่พักชั่วคราวแก่คนไทยซึ่งประสบปัญหา

- ประสานงานกับหน่วยงานในประเทศไทย ในการตรวจสอบเอกสารแก่คนไทยซึ่งประสบปัญหาในเรื่องเอกสารแสดงตนว่าเป็นคนไทย เช่น เอกสารบัตรประจำตัวประชาชน ไม่มี เป็นต้น

2. บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในประเทศไทยที่ให้ความช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากในประเทศญี่ปุ่น

1) กรมประชาสงเคราะห์ มีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

สำหรับการช่วยเหลือในส่วนของกรมประชาสงเคราะห์ เมื่อได้รับแจ้งจากฝ่ายคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว หรือสำนักงานแรงงานในประเทศญี่ปุ่นก็ตาม กองสงเคราะห์ผู้ประสบภัยจะจัดส่งนักสังคมสงเคราะห์ พร้อมทั้งยานพาหนะไปอำนวยความสะดวกแก่ผู้ตกทุกข์ได้ยากที่ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ให้ผ่านพิธีการด่านตรวจคนเข้าเมือง ด่านตรวจโรค และด่านศุลกากร รวมทั้งให้การช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ตามความจำเป็นของผู้ตกทุกข์ได้ยาก ดังนี้

- การเดินทางกลับภูมิลำเนา ในกรณีผู้ตกทุกข์ได้ยาก ไม่มีปัญหาด้านสุขภาพและประสงค์จะเดินทางกลับไปหาครอบครัวที่ภูมิลำเนา หากผู้ตกทุกข์ได้ยากไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

เลขเรียกหนังสือ.....	1 217 ก
เลขทะเบียน.....	5767
วันที่.....	25 มิ.ย. 2545

กรมประชาสัมพันธ์จะนำไปส่งที่สถานีขนส่งหรือสถานีรถไฟ และช่วยเหลือค่าพาหนะ และค่าอาหารในการเดินทางกลับภูมิลำเนา ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการสงเคราะห์ผู้ตกทุกข์ได้ยากในประเทศให้กลับภูมิลำเนาเดิม พ.ศ. 2524

- การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ ซึ่งมีปัญหาด้านการเจ็บป่วย ไม่ว่าจะ เป็นทางด้านจิตใจ และร่างกาย เช่น ป่วยเป็นโรคจิต ประสาท เป็นโรคตับ ติดเชื้อ HIV โดยเฉพาะในประเทศญี่ปุ่นจะมีคนไทยที่ติดเชื้อ HIV ถูกส่งตัวกลับประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เป็นอัมพาต ประสบอุบัติเหตุ ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ กรมประชาสัมพันธ์จะติดต่อประสานงานญาติและโรงพยาบาลซึ่งสามารถจะรับผู้ป่วยเข้ารับการรักษาได้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความสะดวกของครอบครัวผู้ป่วย ในกรณีผู้ป่วยไม่สามารถเดิน หรือนั่งรถเข็นได้ กรมประชาสัมพันธ์ จำเป็นต้องประสานงานและขอความอนุเคราะห์ที่สำนักแพทย์การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย ในการจัดส่งเจ้าหน้าที่พยาบาล และหรือแพทย์แล้วแต่กรณีไปรับผู้ป่วยจากเครื่องบิน ให้การตรวจรักษาในเบื้องต้น พร้อมทั้งให้คำแนะนำในการดูแลและการส่งผู้ป่วยกลับภูมิลำเนาหรือส่งเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลในทันที รวมทั้งการจัดรถพยาบาลนำส่งผู้ป่วยเข้ารักษาตัวต่อในโรงพยาบาลด้วย สำหรับผู้ป่วยที่ติดเชื้อ HIV และมีอาการอ่อนเพลีย หรือมีอาการหนักมาก กรมประชาสัมพันธ์ต้องขอความอนุเคราะห์ด้านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศในการประสานส่งตัวผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลบาราควารู เพื่อให้อาการทุเลาลงก่อนที่จะเดินทางกลับไปพักผ่อนหรือไปรักษาตัวต่อที่ภูมิลำเนาต่อไป

ในกรณีที่ผู้ตกทุกข์ได้ มีความจำเป็นต้องจ้างเหมารถยนต์หรือรถพยาบาลในการเดินทางกลับไปรักษาตัวที่ภูมิลำเนา หากครอบครัวและผู้ป่วยมีฐานะยากจนประสบปัญหาความเดือดร้อน ไม่มีค่าใช้จ่ายในการจ้างเหมายานพาหนะดังกล่าว กรมประชาสัมพันธ์จะพิจารณาให้การสงเคราะห์ค่าจ้างเหมายานพาหนะตามความจำเป็นเท่าที่จ่ายจริงเป็นราย ๆ ไป

- การจัดหาที่พักชั่วคราว ผู้ตกทุกข์ได้ยากบางรายซึ่งเดินทางมาถึงท่าอากาศยานกรุงเทพมหานครในเวลาวิกาล ไม่มีรถโดยสารหรือยานพาหนะที่จะเดินทางกลับภูมิลำเนาในทันทีได้ กรมประชาสัมพันธ์จะนำส่งเข้าที่พักชั่วคราวตามความเหมาะสมแล้วแต่กรณี เช่น ที่พักคนเดินทาง บริเวณดินแดง บ้านพักฉุกเฉินของกองทุนสวัสดิภาพเด็ก บริเวณสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี และสถานแรกรับคนไร้ที่พึ่งของกองทุนสวัสดิการสงเคราะห์ที่จังหวัดนนทบุรี เพื่อผู้ตกทุกข์ได้ มีความพร้อมที่จะเดินทางกลับภูมิลำเนาด้วยตนเองได้ ก็สามารถเดินทางกลับ

ภูมิลาเนาได้เลย หากผู้ตกทุกข์ได้ ไม่สามารถเดินทางกลับตามลำพังได้ กรมประชาสงเคราะห์ จะติดต่อแจ้งญาติให้ทราบข่าวและเดินทางมารับกลับภูมิลาเนาต่อไป

- การให้ความช่วยเหลือต่อเนื่อง ผู้ตกทุกข์ได้ยากบางรายเมื่อเดินทางกลับถึง ประเทศไทยแล้ว มีแนวโน้มที่จะพบกับสภาพปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต เช่น ค่าใช้จ่ายในการ รักษาพยาบาลตัวต่อในกรณีที่เป็นผู้เจ็บป่วย ซึ่งไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือไม่มีนายจ้างรับผิดชอบ ค่าครองชีพในกรณีที่มีหนี้สิน เจ็บป่วย อยู่ในระยะพักฟื้น หรือพิการ ขุนการศึกษาของบุตร ค่าใช้จ่ายในการดูแลบิดา มารดา ซึ่งชราและสมาชิกในครอบครัวอื่น ๆ ซึ่งยังไม่สามารถประกอบอาชีพ ช่วยเหลือตนเองได้ นอกจากนี้บางรายอาจมีความต้องการคำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการประกอบ อาชีพ การดำรงชีพ การฝึกอาชีพ หรือศึกษาอบรมเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองและ ครอบครัวได้โดยไม่จำเป็นต้องเสี่ยงเดินทางไปทำงานในต่างประเทศอีก กรมประชาสงเคราะห์จะ ดำเนินการประสานหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้การช่วยเหลือตามความเหมาะสม เช่น ในกรณีที่ผู้ตกทุกข์ได้ยากมีภูมิลาเนาอยู่ต่างจังหวัด ก็จะขอความร่วมมือจังหวัดนั้น ๆ ในการมอบ หมายให้สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดเยี่ยมบ้านและให้การช่วยเหลือ สำหรับผู้ตกทุกข์ได้ยาก ซึ่งมีภูมิลาเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครก็จะมอบให้กองที่เกี่ยวข้อง เช่น กองสังคมอาชีพสงเคราะห์ ที่ กองบริการชุมชน หรือกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น ดำเนินการช่วยเหลือแล้วแต่กรณี

2) การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย

- อำนวยความสะดวกให้นักสังคมสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์เข้าไป ปฏิบัติงานภายในทำอากาศยานกรุงเทพ (บริเวณด่านตรวจคนเข้าเมือง)
- ในกรณีที่ผู้ได้รับความช่วยเหลือเจ็บป่วย จะจัดส่งเจ้าหน้าที่ พยาบาล และหรือ แพทย์พร้อมรถพยาบาลของสำนักแพทย์การทำอากาศยานแห่งประเทศไทยไปรับผู้ป่วยจากเครื่องบิน ให้การตรวจรักษาเบื้องต้น ให้คำแนะนำ

3) สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

- อำนวยความสะดวกในการตรวจสอบสัญชาติแก่คนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากที่ถือ หนังสือสำคัญประจำตัว (C.I.) โดยไม่มีเอกสารหนังสือเดินทาง

4) ด้านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศ (กระทรวงสาธารณสุข)

- ให้การตรวจรักษาเบื้องต้นแก่ผู้เจ็บป่วย

- ให้การส่งต่อผู้ป่วยที่เจ็บป่วยจำเป็นต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล โดยเฉพาะผู้ป่วยด้วยโรคเอดส์ จะประสานงานและส่งตัวผู้ป่วยไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล บำราศนราดูล

- ส่งเจ้าหน้าที่และแพทย์ไปรับผู้ป่วยจากเครื่องบิน

5) ศูนย์เรนทร (กระทรวงสาธารณสุข)

- อำนวยความสะดวกในการจัดส่งรพพยาบาล พร้อมเจ้าหน้าที่ในการนำผู้ป่วย ส่งเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล

ดังนั้น ในการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากในประเทศญี่ปุ่น จะทำงานประสานกันระหว่างหน่วยราชการต่าง ๆ ทั้งในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น โดยมี วัตถุประสงค์ร่วมกัน เพื่อช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากนั้นได้พ้นจากความเดือดร้อน และได้รับการช่วยเหลือให้เดินทางกลับประเทศไทย และสามารถช่วยเหลือตนเองได้

6) การช่วยเหลือขององค์กรเอกชนของประเทศญี่ปุ่น

องค์กรเอกชนของประเทศญี่ปุ่นที่ให้การช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากในประเทศ ญี่ปุ่น มีดังนี้

- House for Women "SAALAA"
- Kalabaw - no - Kai
- Kanagawa Women Space "MIZURA" Consulation
- Tokyo Women's Counseling Center (Tokyo - To Jose Sodan Center)
- Help Asian Women's Shelter
- The Friendly Asians Home (F.A.H.)
- Sujinda Nawakanon Izumida
- Asian Women's Association

3. มาตรการแนวทางแก้ไขปัญหานี้ในประเทศไทย

1) การช่วยกันประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนทั่วไปได้รับรู้ถึงผลเสียของการเดินทางไปทำงานที่ญี่ปุ่นและความลำบากต่าง ๆ นานาที่ต้องประสบ รวมถึงเป็นการทำผิด

กฎหมายคนเข้าเมืองของญี่ปุ่น ตลอดจนมีความวิตกทางอาญาในการใช้ปลอมแปลงเอกสารของทางราชการ และสำหรับในกรณีการเดินทางเข้าประเทศญี่ปุ่นด้วยหนังสือเดินทางปลอมนั้น หากเกิดการประสบเคราะห์กรรม เจ็บป่วยหรือเสียชีวิตในประเทศญี่ปุ่น อาจทำให้ไม่สามารถสืบพยานคดีฟ้องได้ เพราะเคยกรณีเช่นนี้หลายรายแล้ว เมื่อทุกคนทราบปัญหาที่แท้จริงก็จะได้พิจารณาก่อนที่จะตัดสินใจไปแสวงโชคในญี่ปุ่น ซึ่งในส่วนนี้กระทรวงการต่างประเทศได้มีการประชาสัมพันธ์ เรื่องนี้ที่กองหนังสือเดินทาง และได้จ้างบริษัทเอกชนดำเนินการณรงค์คำให้ประชาชนได้รับทราบปัญหา นับว่าเป็นการแก้ไขปัญหาที่ถูกทางและควรจะดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรชี้แจงให้คนไทยทั่วไปรับทราบลักษณะงานที่ทางการญี่ปุ่นอนุญาต และคนที่คุณสมบัติสามารถทำงานประเภทนั้นได้ และควรย้ำในประเด็นว่า รัฐบาลญี่ปุ่นได้อนุญาตให้ออกวีซ่าสำหรับคนต่างชาติที่ต้องการทำงานได้เพียง 13 ประเภทเท่านั้น ส่วนงานที่เป็นประเภทไร้ฝีมือ (unskilled labour) รัฐบาลญี่ปุ่นยังไม่เคยมีนโยบายที่จะเปิดตลาดแรงงานประเภทนี้สำหรับชาวต่างชาติ

3) กระทรวงการต่างประเทศควรแจ้งข้อมูลต่าง ๆ พร้อมทั้งประสานงานและร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม หน่วยเฉพาะกิจป้องกันปราบปรามการปลอมแปลงหนังสือเดินทางในต่างประเทศ กองปราบปราม (จก.ปป.) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการหลอกลวงคนไทยไปทำงานต่างประเทศ และกองตรวจคนเข้าเมือง (ด้านตรวจประจำสนามบินคอนเมืองและด้านตรวจคนเข้าเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านตรวจที่ท่าอากาศยาน) สถานีตำรวจต่าง ๆ ในเขตที่คนไทยเดินทางออกนอกประเทศในการสืบสวน สืบสวน ตรวจสอบหรือยับยั้งหญิงไทยหรือผู้ต้องสงสัยว่าจะเดินทางไปกระทำความเสื่อมเสียชื่อเสียงของประเทศชาติ

การตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงข้อความหรือรูปถ่ายในหนังสือเดินทาง กระทรวงการต่างประเทศได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการดำเนินคดีกับผู้ทำหนังสือเดินทางปลอม หรือผู้ทำหนังสือเดินทางปลอม การส่งเจ้าหน้าที่ไปเป็นพยานในศาล และการประสานงานกับสถานเอกอัครราชทูตฯ ญี่ปุ่นประจำกรุงเทพฯ ในการตรวจสอบวีซ่าปลอม เป็นต้น

4) ในกรณีที่ตรวจพบว่า ผู้ใช้หรือผู้ทำการเปลี่ยนแปลงรายการ รูปถ่าย ตลอดจนผู้ทำหนังสือเดินทางของตนไปทำการเปลี่ยนแปลงรายการในหนังสือเดินทาง รูปถ่าย หรือบุคคลผู้มีพฤติการณ์ในการเสื่อมเสีย เช่น การนำไปค้าประเวณี ควราสื่อว่าในบุคคลต้องห้าม เพื่อไม่ให้บุคคลเหล่านี้หลบหนีออกนอกประเทศได้

5) งานกรณีสื่อที่มีการแจ้งเบาะแสบุคคลน่าสงสัยว่าเป็นตัวการนำหญิงไทยหรือลูกกวางคนงานไทยไปทำงานที่ญี่ปุ่น เมื่อกระทรวงการต่างประเทศได้แจ้งเรื่องไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการน่าจะได้รับการตอบสนอง เพราะที่ผ่านมายังไม่เคยได้รับรายงานว่ามีการจับกุมบุคคลเหล่านั้น เพียงแต่เคยได้รับแจ้งว่าจับกุมบุคคลผู้ใกล้ชิดของผู้ที่น่าสงสัย เช่น ภรรยา เท่านั้น

ซึ่งเรื่องทางเองนี้ เมื่อฝ่ายไทยไม่ได้ดำเนินการอย่างใด ในขณะที่ฝ่ายญี่ปุ่นแม้กระทั่งภาคเอกชนก็ได้ติดตามเรื่อง เช่น เคยมีการส่งตราประทับการปลอมแปลงต่าง ๆ จากประเทศไทยไปให้ผู้ร่วมมือชาวญี่ปุ่น ทางกรณีสื่อได้ติดตามเรื่องและจับกุมผู้ต้องสงสัยได้พร้อมทั้งได้ชื่อบุคคลที่ส่งจากประเทศไทยไปให้ และได้ขอความร่วมมือจากสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว ตรวจสอบ และเมื่อสถานเอกอัครราชทูตฯ แจ้งกระทรวงการต่างประเทศขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแต่ก็ไม่มีผลการดำเนินการแต่อย่างใด จนกระทั่งโทรทัศน์ญี่ปุ่นทำเป็นสารคดีระบุที่มาของผู้ส่งพัสดุปลอมแปลงเหล่านั้นออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนทำให้ฝ่ายญี่ปุ่นมองว่าฝ่ายไทยไม่จริงจังในงานการแก้ปัญหา

6) ในระยะยาวรัฐบาลไทยควรเน้นการศึกษาให้คนไทยรักวัฒนธรรมไทย เปลี่ยนค่านิยมทางวัตถุให้มีความรักศักดิ์ศรีของตนเอง ไม่ควรยกย่องคนร่ำรวยอย่างเดียว ควรยกย่องคนดี เพราะคนไทยที่ไปตกทุกข์ได้ยากในญี่ปุ่นส่วนมากต้องการเงิน เป็นลัทธิเอาอย่าง และมีความเชื่อในทางที่ผิด เช่น บางคนได้รับการสั่งสอนจากพุทธวิธีว่า การตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ การทำให้พ่อแม่สบายเป็นคนที่ดีที่สมควรยกย่อง แม้ว่าการทำงานเพื่อตอบแทนบุญคุณพ่อแม่เช่นนั้น จะเป็นการขายตัวก็ตาม บางคนจึงยอมทนทุกข์ทรมาน เพื่อจะมีเงินส่งพ่อแม่ให้ได้เหมือนคนอื่น จึงมีหลายคนที่ต้องเสียชีวิตในญี่ปุ่นด้วยความทุกข์ทรมาน หรือเป็นโรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนใหญ่เป็นหญิงมาจากภาคเหนือของประเทศไทย บุคคลเหล่านี้จะยึดถือตัวอย่างจากคนรุ่นก่อนที่ไปทำงานในญี่ปุ่นกลับบ้าน มีเงินปลูกบ้านให้พ่อ-แม่ สร้างศาลาการเปรียญถวายวัด ฯลฯ ซึ่งคนเหล่านี้มักได้รับการยกย่องจากคนในท้องถิ่น พ่อ-แม่ ของเด็กสาวเห็นว่า การขายลูกสาวกินทำให้ตนมีหน้ามีตาในสังคมท้องถิ่น และลูกสาวเองก็คิดว่าได้ตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ ดังนั้นคนที่ไม่เคยไปญี่ปุ่นจึงต้องการไปเพื่อจึกได้ร่ำรวยบ้าง ดังนั้นเกี่ยวกับค่านิยมลักษณะเช่นนี้ เป็นค่านิยมที่ผิดหากเป็นไปได้ควรมีหลักสูตรการศึกษาขั้นต้นของโรงเรียนด้วย

เกี่ยวกับค่านิยมทางเองนี้โทรทัศน์ญี่ปุ่นเคยเสนอเป็นเรื่องสารคดี ด้วยการถ่ายทำเป็นภาพบ้านสองหลังที่อำเภอแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงราย บ้านหลังหนึ่งเป็นสลัม หลังคามุงจากมีเสาต้นไม้เล็ก ๆ ไม่มีคันทัน ผู้ถ่ายทำได้สัมภาษณ์เจ้าของบ้านว่า ไม่ได้ส่งลูกสาวไปทำงานที่ญี่ปุ่น

และเยื้องกับบ้านที่เป็นสลัมมีบ้านเพิงบลูกเสีร้จามหม มีรั้วเป็นกำแพงสีขาว บ้านบลูกแบบตึกมีสีขาว แล้วติดธงทิวทำบุญบ้าน ผู้จัดทำได้สัมภาษณ์เจ้าของบ้าน ซึ่งเป็นหญิงวัย 40 กว่าปี แต่งชุดไทยที่คอสวมสร้อยเส้นโตห้อยพระเสียมทอง ได้ให้สัมภาษณ์ว่าได้ส่งลูกสาวไปทำงานที่ญี่ปุ่น ลูกสาวได้ส่งเงินทองมาสร้างและซื้อสิ่งเหล่านี้ให้ เมื่อผู้สัมภาษณ์ถามถึงความรู้สึกเกี่ยวกับลูกสาวก็ได้รับคำตอบว่า ลูกสาวเป็นผู้สร้างฐานะเหล่านี้ให้เขามีความภาคภูมิใจในลูกสาวคนนี้มาก โดยไม่คำนึงว่าลูกสาวจะทำงานอะไร เพียงแต่ส่งเงินมาให้ เป็นประจำทุกเดือนก็เพียงพอแล้ว

ข้อมูลภูมิหลังของคนไทยในญี่ปุ่น (ช่วงปี 2537)

โดยที่มีคนไทยเข้าไปอยู่ในประเทศญี่ปุ่นอย่างผิดกฎหมายเป็นจำนวนมากในช่วงระยะเวลาปี 2536 - 2538 และทางการญี่ปุ่นมีการปราบปราม จับกุม แลเทศเป็นจำนวนมาก ทำให้เสียภาพพจน์ประเทศไทยอย่างยิ่ง รัฐบาลไทยโดยกรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคมจึงได้ประสานกับกระทรวงการต่างประเทศ ส่งเจ้าหน้าที่ที่เป็นนักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 3 คน ไปร่วมปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายกงสุล ณ สถานเอกอัครราชทูตไทยกรุงโตเกียว ซึ่งจากการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือคนไทย แล้วนำส่งกลับประเทศไทยในระยะเวลาปฏิบัติงานในญี่ปุ่น 90 วัน ได้ศึกษาปัญหาข้อมูลและภูมิหลังของคนไทยที่ขอมอบตัวหรือถูกจับกุมซึ่งจำนวนประมาณ 880 คน สามารถสรุปข้อมูลของคนไทยที่ไปอยู่ประเทศญี่ปุ่นโดยผิดกฎหมายได้ ดังนี้

1. ด้านสาเหตุการเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น

ผู้ที่เดินทางไปประเทศญี่ปุ่นทั้งเพศชายและหญิง ส่วนใหญ่จะเดินทางโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อไปทำงาน โดยมีอัตราในเพศหญิงถึงร้อยละ 94.1 ส่วนเพศชายในอัตราร้อยละ 91.6 สำหรับผู้ที่ถูกหลอกลวงนั้น เพศหญิงมีเพียงร้อยละ 5.2 ส่วนเพศชาย ร้อยละ 1.7 นอกนั้นเดินทางเพื่อไปศึกษาต่อหรือไปท่องเที่ยว

2. อายุของผู้ที่เดินทาง

ผู้ที่เดินทางไปตกทุกข์ได้ยากในประเทศญี่ปุ่นทั้งเพศชายและหญิง มีอายุเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 26-35 ปี รองลงมาคือ ช่วงอายุ 16-25 ปี มีผู้ที่อายุต่ำกว่า 15 ปี ที่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 0.7 ส่วนเพศชาย ร้อยละ 5.6

3. ภูมิลานา

จากการศึกษาพบว่า คนไทยที่เดินทางไปตกทุกซ์ได้ยากในประเทศญี่ปุ่นนั้น สำหรับเพศหญิง ส่วนใหญ่เป็นคนภาคเหนือ ร้อยละ 39.1 แต่เพศชาย ส่วนใหญ่เป็นคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 48.6 นอกจากนั้นเป็นคนภาคกลาง ภาคตะวันออก กรุงเทพมหานคร และภาคใต้ ตามลำดับ ซึ่งคนภาคใต้มีเพียงร้อยละ 2 เท่านั้น ที่เดินทางไปตกทุกซ์ในประเทศญี่ปุ่น

4. ระดับการศึกษา

ช่วงระดับการศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรู้ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 (7) รองลงมาคือ ผู้มีความรู้ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ส่วนผู้ที่มีความรู้ระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีเพียงประมาณร้อยละ 0.1-1.5 เท่านั้น

5. สถานภาพการสมรส

ผู้ที่เดินทางไปประเทศญี่ปุ่นส่วนใหญ่ไม่ว่าเพศหญิงหรือชาย เป็นคนโสด สำหรับผู้ที่สมรสแล้วหรือม่ายนั้นจะมีความแตกต่างกันระหว่างเพศชายและหญิง โดยเพศหญิงที่เป็นม่ายจะเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น มีเบอร์เซ็นด์สูงกว่าหญิงที่สมรสแล้ว แต่เพศชายนั้นผู้ที่สมรสแล้วจะเดินทางไปมากกว่าชายม่าย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากต้องการหางานเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว

6. เมืองที่ทำงาน

คนไทยที่เดินทางไปประเทศญี่ปุ่นนั้น ส่วนใหญ่จะเข้าไปทำงานอยู่ที่โตเกียว รองลงมา คือ เมืองชิบะ อิบารากิ และเมืองนาగాโนะ

7. เส้นทางการเดินทาง

จากการศึกษาพบว่า เส้นทางการเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย นิยมเดินทางโดยออกตรงจากตอนเมืองไปยังนาริตะ รองลงมาจะเดินทางจากท่าอากาศยานโดยทางรถยนต์ไปที่สิงคโปร์ มาเลเซีย แล้วเดินทางโดยเครื่องบินไปยังญี่ปุ่น นอกนั้นจะเป็นการเดินทางออกจากตอนเมืองไปยังฮ่องกงหรือเกาหลี แล้วจึงไปที่นาริตะ หรือตรงไปยังโอซาก้า นอกจากนี้ทั้งชายและหญิงจะใช้เส้นทางจากตอนเมือง ไปยังฟิลิปปินส์ แล้วถึงญี่ปุ่นน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 0.5 - 0.6 เท่านั้น

8. ระยะเวลาที่อยู่นญี่ปุ่น

ผู้ที่เดินทางไปประเทศญี่ปุ่น แล้วไปตกทุกข์ได้ยากนั้น เป็นผู้ที่อยู่นประเทศญี่ปุ่น มาแล้วมากกว่า 1 ปี ทั้งชายและหญิง มีจำนวนประมาณร้อยละ 79 รองลงมาในเพศหญิงจะอยู่ใน ญี่ปุ่น 6-12 เดือน หรือน้อยกว่า 4 เดือน ตามลำดับ แต่สำหรับเพศชายปรากฏว่า ผู้ที่อยู่น้อยกว่า 4 เดือน จะมีความเดือดร้อนตกทุกข์ได้ยากต้องการความช่วยเหลือมากกว่าเพศชายที่อยู่นญี่ปุ่น 6-12 เดือน

9. เอกสารหนังสือเดินทาง

หญิงที่เดินทางไปตกทุกข์ได้ยากในประเทศญี่ปุ่น สำหรับเพศหญิง มีถึงร้อยละ 64.2 ที่เดินทางโดยใช้หนังสือเดินทางปลอมอีกร้อยละ 35.8 ที่เป็นผู้ถือหนังสือเดินทาง โดยถูกต้องตามกฎหมาย และซึ่งตรงข้ามกับเพศชายที่มีถึงร้อยละ 67 ที่ถือหนังสือเดินทาง โดยถูกต้อง มีเพียงร้อยละ 33 ที่เดินทางโดยใช้หนังสือเดินทางปลอม

10. จำนวนหนี้สิน

จำนวนหนี้สินของผู้ที่เดินทางไปประเทศญี่ปุ่นที่ก่อขึ้นมาเนื่องจากเป็นค่าใช้จ่าย ต่าง ๆ ในการเดินทางไปต่างประเทศนั้น ปรากฏว่า ในเพศหญิงมีหนี้สินในอัตราที่สูงกว่าเพศชาย เป็นอย่างมาก โดยเพศหญิงมีหนี้สินสูงสุดมากกว่า 800,000.- บาท รองลงมา เป็นหนี้สินน้อยกว่า 750,000.- บาท โดยส่วนใหญ่มีหนี้สินอยู่ระหว่าง 750,000 - 800,000.- บาท สำหรับ เพศชายนั้น ส่วนใหญ่มีหนี้สินน้อยกว่า 750,000.- บาท

11. ระยะเวลาใช้หนี้

จากจำนวนหนี้สินดังกล่าว ปรากฏว่าหญิงไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 50 สามารถ ชำระหนี้ได้ภายในเวลา 6-12 เดือน ในขณะที่ชายไทยต้องใช้ระยะเวลาใช้หนี้มากกว่า 1 ปี

12. สัญชาตินายจ้าง

การเดินทางไปทำงานในประเทศญี่ปุ่น ทั้งหญิงและชายไทยนั้นส่วนใหญ่นายจ้างเป็นคนสัญชาติญี่ปุ่น ส่วนหญิงไทยนั้นรองลงมานายจ้างสัญชาติไต้หวัน และไทย ตามลำดับ ในขณะที่ชายไทยจะมิใช่นายจ้างเป็นคนไทยในอันดับรองลงมา แต่จะ ไม่นายจ้าง เป็นคนไต้หวันเลย

บทที่ 6

บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

จากประสบการณ์ที่ผู้เขียนได้ควบคุมการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากในต่างประเทศมาเป็นเวลา 4-5 ปี ตลอดจนได้ไปตรวจเยี่ยมการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์ที่ได้ไปปฏิบัติงานเสริมกำลังสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว เพื่อช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากในประเทศญี่ปุ่น จำนวน 2 ครั้ง ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค ในการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้เขียนมีข้อวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อวิเคราะห์

1. ด้านระเบียบ หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงาน

- การช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากในประเทศญี่ปุ่น ยังมีข้อจำกัดในการให้ความช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็น การช่วยเหลือซึ่งใช้จ่ายจากเงินงบประมาณ ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินเพื่อสำรองจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากในต่างประเทศที่กลับภูมิลำเนาเดิม พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2526 ก็ตาม หรือการช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์ของกองทุนเพื่อช่วยเหลือคนหางานไปทำงานในต่างประเทศ ก็ตาม ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก เนื่องจากหลักเกณฑ์การช่วยเหลือยังไม่ครอบคลุมปัญหาหรือความเดือดร้อนที่คนไทยได้รับ เช่น การช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์ของกองทุนฯ ก็จะช่วยเหลือได้เฉพาะแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น หากเป็นแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย เมื่อได้รับความเดือดร้อนก็จะใช้จ่ายเงินจากกองทุนฯ ไปช่วยเหลือไม่ได้ และโดยความเป็นจริงแล้ว หากเป็นแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ก็มักจะไม่ประสบกับปัญหาความเดือดร้อน ผู้ที่ประสบกับปัญหาความเดือดร้อนหรือต้องตกทุกข์ได้ยาก ก็จะเป็นแรงงานไทยที่อยู่อย่างผิดกฎหมายเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการช่วยเหลือตามระเบียบกระทรวงการคลังฯ ดังกล่าวที่กรมประชาสงเคราะห์มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบอยู่ ก็มีข้อจำกัดในการช่วยเหลือเช่นกัน โดยจะทำให้การช่วยเหลือได้เฉพาะกรณีช่วยเหลือ เพื่อคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากนั้น ได้เดินทางกลับประเทศไทยเท่านั้น หากประสบกับปัญหาความเดือดร้อนในเรื่องอื่น เช่น เจ็บป่วย ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลแล้วไม่มีค่ารักษาพยาบาล จะใช้จ่ายเงินช่วยเหลือตามระเบียบกระทรวงการคลังฯ นี้ไม่ได้ เนื่องจากไม่ได้เป็นการช่วยเหลือเพื่อเดินทางไปทำงานกลับประเทศไทย

หรือกรณีการส่งศพหรืออัฐิกลับประเทศไทย ตลอดจนการจัดการศพตามประเพณี เป็นต้น ซึ่งปัญหา
ที่เฝ้าสร้างความลำบากแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ โดยเฉพาะสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว
หรือสถานกงสุลใหญ่ ณ นครโอซาก้า เพราะเกี่ยวข้องกับเกียรติภูมิของประเทศชาติ และจะได้รับ
การตำหนิจากโรงพยาบาลว่า ไม่รับผิดชอบต่อชีวิตคนไทย

- การใช้จ่ายเงินช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากตามระเบียบกระทรวงการคลังฯ
นี้ จะแตกต่างจากการใช้จ่ายเงินช่วยเหลือผู้เดือดร้อนตามระเบียบอื่น ๆ ของกรมประชา-
สงเคราะห์ กล่าวคือ การช่วยเหลือตามระเบียบกระทรวงการคลังฯ เมื่อผู้ได้รับการช่วยเหลือ
เดินทางกลับถึงประเทศไทยแล้ว จะต้องขอค่าใช้จ่ายซึ่งสถานเอกอัครราชทูตฯ หรือสถาน
กงสุลใหญ่ฯ ได้สำรองจ่ายเงิน เพื่อให้การช่วยเหลือ ส่วนระเบียบการช่วยเหลืออื่น ๆ ของกรม
ประชาสงเคราะห์ เป็นการช่วยเหลือในลักษณะของการสงเคราะห์ จึงเป็นการช่วยเหลือแบบจ่าย
ขาดไม่ต้องขอคืน และโดยข้อเท็จจริงแล้ว การติดตามเรียกเก็บเงินคืนจากผู้ตกทุกข์ได้ยาก
โดยเฉพาะในกรณีของประเทศไทยนั้นยังติดตามไม่ได้เท่าที่ควร เนื่องจากเมื่อผู้ตกทุกข์ได้ยากเดิน
ทางกลับประเทศไทยได้ระยะหนึ่ง ก็จะเดินทางกลับไปทำงานต่อที่ประเทศผู้บ่มเลี้ยง โดยเฉพาะใน
รายที่เป็นหญิงไทย ดังนั้นเมื่อติดตามทวงถามเงินค่าใช้จ่ายที่ยังที่อยู่ใต้ง่วงไว้จะไม่พบตัว

- เงินสำรองจ่ายที่สถานเอกอัครราชทูตฯ สถานกงสุลใหญ่ฯ จะต้องสำรองจ่ายเงิน
เพื่อช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากตามระเบียบกระทรวงการคลังฯ นี้ มิได้มีไว้เป็นการโดย
เฉพาะ ดังนั้นหากเกิดกรณีที่จะต้องให้ความช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากในคราวเดียวกันเป็นจำนวน
มาก สถานเอกอัครราชทูตฯ สถานกงสุลฯ จะไม่มีเงินสำรองจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือ

2. ด้านส่วนราชการ

- เนื่องจากในภาวะปัจจุบันมีคนไทยเดินทางไปทำงานในต่างประเทศผู้บ่มเป็น
จำนวนมาก โดยเฉพาะแรงงานที่ผิดกฎหมาย ดังนั้นบทบาทและหน้าที่ของสถานเอกอัครราชทูตฯ
สถานกงสุลฯ จะต้องปรับเปลี่ยนตามไปด้วย กล่าวคือ นอกจากจะมีบทบาทด้านการทูตแล้ว จะต้องมี
บทบาทด้านสวัสดิการสังคมด้วย สำหรับสำนักงานแรงงานไทยที่ เช่นเดียวกัน นอกเหนือจากภาระ
หน้าที่ความรับผิดชอบในเรื่องแรงงานแล้ว ต้องมีบทบาทด้านสวัสดิการสังคมด้วยเช่นกัน

3. ด้านอื่น ๆ

- คนไทยที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศผู้บ่ม โดยเฉพาะหญิงไทยที่ไปขายบริการ
ทางเพศ จะมีการดำเนินการกันอย่างเป็นขบวนการ โดยผู้ที่อยู่เบื้องหลังมีทั้งชาวไทยและชาวผู้บ่ม
และเนื่องจากคนไทยเหล่านี้ได้ผูกพันอย่างผิดกฎหมาย และทำงานอย่างผิดกฎหมาย จึงมีกลุ่มผลประโยชน์

ประโยชน์ที่ผิดกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ยาถูกขโมยมาขาย เป็นต้น ซึ่งจะคุกคามและควบคุม กักขัง ขูดรีด ตลอดจนทนายร้ายวางกายหญิงไทยเหล่านี้ ดังนั้นงานการปฏิบัติงานช่วยเหลือคนไทย เหล่านี้ เจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ก็ดี เจ้าหน้าที่สถานกงสุลฯ ก็ดี หรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงานแรงงานก็ดี จะต้องปฏิบัติอย่างระมัดระวัง รอบคอบ และมีระเบียบเรื่องจ่ายในการดำเนินการ เนื่องจากบ้างก็มาให้ข้อเท็จจริง บ้างก็มีการเปลี่ยนชื่อ-นามสกุล อยู่เสมอ ๆ บ้างก็ไม่มีเอกสาร ที่แสดงว่าเป็นคนไทย

- การส่งผู้ใช้แรงงานไทยไปทำงานในต่างประเทศ จะมีผลกระทบทั้งทางด้านบวก และด้านลบ โดยผลกระทบด้านบวก ได้แก่ การนำเงินตราเข้าประเทศ ช่วยทำให้ระดับฝีมือ ประสิทธิภาพ เศรษฐกิจของท้องถิ่น และครอบครัวของผู้ใช้แรงงานไทยดีขึ้น ช่วยทำให้เกิดการฝึก ช่างฝีมือในประเทศ เพื่อเตรียมจัดส่งหรือเพื่อทดแทนแรงงานที่ไปทำงานต่างประเทศ ตลอดจน การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของไทยในต่างประเทศด้วย ส่วนผลกระทบด้านลบ คือ การสูญเสีย แรงงานฝีมือ โดยเฉพาะแรงงานด้านอุตสาหกรรม ก่อสร้าง เกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวกับผู้ใช้แรงงาน ทั้งปัญหาสังคมและปัญหาเศรษฐกิจ ครอบครัวแตกแยก มีหนี้สิน ปัญหาการเจ็บป่วย โรคเอดส์ พิกการ ตลอดจนปัญหาแรงงานหญิงไทยไปประกอบอาชีพที่กระทบ กระเทือนต่อชื่อเสียงของประเทศ

ปัญหาในการปฏิบัติงาน

ในส่วนของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว สถานกงสุลใหญ่ ณ นครโอซาก้า และสำนักงานแรงงานไทยในประเทศญี่ปุ่น

1. คนไทยที่มาขอความช่วยเหลือมักจะไม่ยอมช่วยเหลือตนเองและไม่ยอมพึ่งคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ แม้แต่การเดินทางไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองสอบสวน หรือเดินทางมาสถานเอกอัครราชทูต เพื่อทำการสอบสวนหรือออกเอกสาร ก็มักไม่ยินยอมทำด้วยตนเอง
2. คนไทยบางคนจะสร้างเรื่องเท็จหลอกลวงเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เกิดความสงสารแล้วให้สถานทูตขอความช่วยเหลือผ่านองค์การสงเคราะห์ผู้พลัดถิ่นให้ช่วยเหลือส่งกลับประเทศไทย โดยตนเองไม่ยอมออกค่าใช้จ่าย ทั้ง ๆ ที่พักอาศัยและทำงานอยู่ในประเทศญี่ปุ่น กว่า 2 - 3 ปี
3. คนไทยที่แต่งงานกับชาวญี่ปุ่นอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อเวลามีปัญหาสามีมักจะมาขอความช่วยเหลือจากสถานทูต เช่น ขอที่พักชั่วคราวเวลามีปัญหา เมื่อเจ้าหน้าที่แก้ไขปัญหาลงได้แล้วก็จะกลับไปอยู่กับสามีอีก พอมีปัญหา ก็จะกลับมาอีก จะเป็นอยู่เช่นนี้ บางคนมีคดีฆ่าคนตาย

ก็จะรับมาขอความช่วยเหลือให้ส่งตัวกลับประเทศไทย โดยอ้างว่าได้รับการทากรุณาจากนายจ้าง หรือได้รับการข่มขู่จากคู่กรณี ทว่าที่เจ้าหน้าที่ต้องรับส่งตัวกลับประเทศไทย ทว่าที่ฝ่ายผู้ปูนดาหน้าว่า ให้ความช่วยเหลือคนไทย โดยไม่สอบสวนให้แน่ชัดว่าคนไทยผิดหรือถูก

4. คนไทยที่ประสบปัญหา เมื่อเจ้าหน้าที่ติดต่อญาติหรือครอบครัวทางประเทศไทยให้ส่ง ค่าใช้จ่ายมาให้ จะได้รับการปฏิเสธจากญาติและครอบครัว โดยอ้างว่ามีฐานะยากจนทั้ง ๆ ที่โดย ความเป็นจริงแล้ว ในขณะที่คนไทยผู้ประสบปัญหายังทำงานมีรายได้ต้องส่งเงินกลับมาให้ทางบ้าน ก็ตาม

5. หญิงไทยที่สมรสกับชาวญี่ปุ่นอย่างไม่ต้องตามกฎหมาย เมื่อมีบุตร สามีชาวญี่ปุ่น ไม่ยอมรับ เป็นบุตรที่ต้องตามกฎหมาย ทว่าที่เด็กนั้นได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน หรือเด็กไม่ได้รับสัญชาติ และหรือสถานทูตไม่สามารถออกสูติบัตรให้ได้ เนื่องจากมารดาที่ไม่มีเอกสารการเข้าเมืองอย่าง ถูกต้อง หรืออยู่ในประเทศญี่ปุ่นอย่างผิดกฎหมาย จึงเกิดปัญหาเด็กไทยถูกทอดทิ้งงานประเทศญี่ปุ่น

6. คนไทยที่เป็นชาวไทยภูเขา โดยยังไม่ได้รับการลงสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน เมื่อลักลอบเดินทางไปขายบริการทางเพศหรือไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในประเทศญี่ปุ่นแล้วเกิด ประสบปัญหาและต้องถูกเนรเทศส่งตัวกลับประเทศไทย จะประสบปัญหาในเรื่องของการกลับเข้า ประเทศไทย เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เมื่อจะเดินทางออกนอกเขตพื้นที่ จะต้องยื่นเรื่องขออนุญาตต่อ อำเภอท้องที่ก่อน และจะมีกำหนดระยะเวลาออกนอกเขตพื้นที่ได้เพียง 6 เดือน เท่านั้น เช่นเดียวกับชนกลุ่มน้อยหรือผู้พลัดถิ่นที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราว หากเดินทางออกนอกราชอาณาจักรย่อมหมดสภาพความเป็นผู้พวยพ เมื่อบุคคลดังกล่าวจะเดินทางกลับเข้ามา ในราชอาณาจักร (ประเทศไทย) จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 กล่าวคือ ต้องมีหนังสือเดินทางซึ่งได้รับการตรวจลงตรา รวมทั้งพักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรตาม ระยะเวลาที่กำหนดเท่านั้น ดังนั้นจึงเป็นปัญหาที่สถานทูตไม่สามารถให้การช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้ได้

7. ในส่วนของกรมประชาสัมพันธ์ ในเรื่องกำหนดการเดินทางกลับประเทศไทย ของผู้ตกทุกข์ได้ยาก บางครั้งกรมประชาสัมพันธ์จะได้รับแจ้งอย่างกระชั้นชิด ทว่าที่ไม่สะดวก ในการจัดส่งนักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่ไปอำนวยความสะดวกที่ท่าอากาศยานกรุงเทพ เนื่องจากระยะทางและปัญหาการจราจร ยิ่งไปกว่านั้นในกรณีที่ผู้ตกทุกข์ได้ยากเป็นผู้ป่วย ซึ่งจำเป็นต้อง เข้ารับการรักษาด่วนในโรงพยาบาล จำเป็นต้องใช้เวลาในการติดต่อประสานงานส่งหน้า กับทางโรงพยาบาล เพื่อให้พิจารณารับผู้ป่วยไว้รักษาพยาบาล หากไม่ได้รับแจ้งกำหนดการเดินทางกลับประเทศไทยก่อนอย่างน้อย 2-3 วัน กรมประชาสัมพันธ์ก็จะไม่สามารถติดต่อประสาน งานทางโรงพยาบาลได้ทัน

8. สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว หรือสถานกงสุลใหญ่ ณ นครโอซาก้า แจ้งกำหนดการเดินทางกลับประเทศไทยของผู้ตกทุกข์ได้ยาก เพื่อให้กรมประชาสัมพันธ์ดำเนินการให้การช่วยเหลือ โดยมีได้ตรวจสอบให้แน่ชัดก่อน เมื่อจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปรับที่ท่าอากาศยานปรากฏว่าผู้ตกทุกข์ได้ยากมิได้เดินทางมาตามกำหนดที่กระทรวงการต่างประเทศแจ้งให้ทราบแต่อย่างใด

9. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องงานการส่งตัวผู้ตกทุกข์ได้ยากกลับประเทศไทย ไม่ค่อยให้รายละเอียดข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวผู้ตกทุกข์ได้ยาก เพียงพอที่จะดำเนินการช่วยเหลือให้ตรงกับสภาพปัญหาความเป็นของผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้นว่าสภาพความเจ็บป่วย ความรุนแรงของโรค ระยะเวลาที่รักษาตัว ภูมิลำเนาของผู้ตกทุกข์ได้ยาก หมายเลขโทรศัพท์ของครอบครัวและญาติพี่น้องที่ติดต่อได้ ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นในการเตรียมการ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ตกทุกข์ได้ยากได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนขอเสนอข้อเสนอแนะตามแนวคิดของผู้เขียน ดังนี้

1. เร่งรัดส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทได้มีโอกาสมีงานทำ ไม่ว่าจะ เป็นงานภาคเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมอย่างเต็มที่ ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์คนงานชายประมาณร้อยละ 90 หญิงประมาณร้อยละ 10 ให้ข้อเท็จจริงว่าที่ ต้องเดินทางเสี่ยงโชคมาทำงานเพราะอยู่บ้านไม่มีงานทำ ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัว ดังนั้นหากบุคคลเหล่านี้มีงานทำมีรายได้พอเพียงกับการดำรงชีพก็อาจจะไม่เดินทางมาแสวงโชคก็ได้

2. เร่งดำเนินการปราบปรามบุคคลที่หลอกลวงและหรือจัดหางานไปทำงานในประเทศญี่ปุ่นโดยไม่ได้รับอนุญาตอย่างจริงจัง ทั้งในต่างจังหวัดและกรุงเทพฯ และควรมีการประสานงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เจ้าหน้าที่ตำรวจ และตรวจคนเข้าเมือง อย่างจริงจัง รวดเร็วและใกล้ชิด

3. รณรงค์เรื่องการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รู้ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับสภาพการมาทำงานในต่างประเทศอย่างต่อเนื่องด้วยการใช้สื่อมวลชนทุกสาขา เช่น การสัมภาษณ์ หรือการตีพิมพ์ข้อความประกอบภาพ เพราะกลุ่มหญิงที่ไปประกอบอาชีพขายบริการทางเพศจำนวนหนึ่งมักจะชี้แจงว่า ไม่เคยรับรู้เรื่องข่าวสารเหล่านี้มาก่อน และหากการประชาสัมพันธ์ได้อย่างจริงจัง ปัญหาการหลอกลวงก็จะลดลงตามไปด้วย

4. เนื่องจากแรงงานไทยมีอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศญี่ปุ่น ส่วนใหญ่เมื่อประสบปัญหาใกล้ที่จะติดต่อขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่หรือไม่ทราบว่าจะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ใด ดังนั้นเจ้าหน้าที่ต้องออกไปเยี่ยมเยียนคนไทยยังจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศญี่ปุ่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะได้รับทราบปัญหาและให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาได้ทันเวลาที่

5. ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีอาณาบริเวณกว้างใหญ่ ประกอบกับค่าครองชีพสูง และแรงงานไทยทั้งชาย - หญิงจะกระจุกกระจายไปตามเขตต่าง ๆ ทำให้การติดตามและเยี่ยมเยียนเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการไทยในประเทศญี่ปุ่นมีน้อย ต้องใช้งบประมาณสูงในการปฏิบัติงาน ดังนั้นควรมีอาสาสมัครหรือหน่วยงานย่อยในแต่ละพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวแทนของสำนักงานซึ่งอยู่ที่กรุงโตเกียว เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปได้อย่างทันเวลาที่ และยอมทำให้ค่าใช้จ่ายงบประมาณน้อยลง ประกอบกับทำให้แรงงานใกล้ที่จะมาขอรับการช่วยเหลือมากขึ้น

6. จัดตั้งบ้านพักฉุกเฉินในประเทศญี่ปุ่น เพื่อให้คนไทยผู้ประสบปัญหาได้เข้าพักชั่วคราว พร้อมกับให้มีนักสังคมสงเคราะห์ประจำบ้านพัก เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาและพิจารณาหาแนวทางช่วยเหลือแก่คนไทยเหล่านั้นได้

7. บัญญัติสิทธิให้ครอบครัวของคนไทยที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศได้มีความรับผิดชอบกับความทุกข์ยาก หรือความเดือดร้อนที่บุตรหลาน ญาติพี่น้องของตนต้องได้รับในต่างประเทศ เนื่องจากเมื่อทำงานได้ บุคคลเหล่านี้ก็จะส่งเงินมาให้ทางบ้านใช้จ่าย แต่เมื่อเกิดความทุกข์ยากก็จะอ้างว่ามีฐานะยากจนไม่สามารถช่วยเหลือได้ โดยผลกระทบขอให้ทางราชการช่วยเหลือกับอีกประการให้บัญญัติสิทธิในการยอมรับบุตร หลาน ญาติพี่น้อง ที่ต้องเดินทางไปทำงานในต่างประเทศแล้วเจ็บป่วย โดยเฉพาะโรคเอดส์ โรคประสาท-โรคจิต หรือพิการ เป็นต้น ให้กลับไปสู่ครอบครัวได้

8. ระดมภาคเอกชน องค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศให้มีบทบาทในการช่วยเหลือคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากในต่างประเทศให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นบทบาทในด้านของการป้องกัน หรือการช่วยเหลือก็ตาม

9. ควรจะผลักดันให้มีเจ้าหน้าที่ด้านสวัสดิการสังคม หรือเรียกว่าที่ปรึกษาด้านสวัสดิการสังคม ประจำอยู่ที่สถานเอกอัครราชทูตต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่มีคนไทยที่อยู่อย่างผิดกฎหมายมาก ๆ เช่น ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น เพื่อจะได้ให้การช่วยเหลือได้รวดเร็วขึ้น และเป็นการช่วยแก้ปัญหาให้แก่คนไทยที่ได้รับความเดือดร้อน โดยอาจไม่จำเป็นต้องเป็นการช่วยเหลือแต่เฉพาะการส่งตัวกลับประเทศไทยเท่านั้น

10. สำหรับหญิงไทยที่จะเดินทางไปต่างประเทศ โดยยื่นเรื่องขอหนังสือเดินทาง กระทรวงการต่างประเทศควรจะมีขีดจำกัด โดยสอบข้อเท็จจริง และตรวจสอบบันทึกนัดก่อนออกหนังสือเดินทางให้ เนื่องจากปัจจุบันมีนายหน้ารับจ้างจดทะเบียนสมรส หรือให้หญิงไทยจดทะเบียนสมรสกับชาวญี่ปุ่น เพื่อเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น แต่ปรากฏว่าได้แอบแฝงไปทำงานด้านบริการ

11. กระทรวงการต่างประเทศควรประสานขอความร่วมมือกับหน่วยตรวจคนเข้าเมืองของประเทศญี่ปุ่นในเรื่องของการกวดขันในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองให้ตรวจสอบการเดินทางของหญิงไทยที่จะเข้าประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะหญิงอายุระหว่าง 13-30 ปี ที่เข้มแข็ง รัศมุนมากกว่าที่เป็นอยู่ เพราะปรากฏว่า ผู้ลักลอบเดินทางเข้าเมืองกับเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง รู้เห็นเป็นใจกัน ด้วยการส่งภาษาซิกแนลให้กันแล้วก็จะสามารถได้รับการตรวจผ่านเข้าเมืองอย่างง่ายดาย

บรรณานุกรม

1. เอกสารฝ่ายกงสุล สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว วันที่ 16 สิงหาคม 2537
เรื่องปัญหาคนไทยผู้ตกทุกข์ได้ยากในประเทศญี่ปุ่น
2. เอกสารสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2538
เรื่องคนไทยในญี่ปุ่น
3. เอกสารสำนักงานแรงงานในประเทศญี่ปุ่น วันที่ 28 ธันวาคม 2538
4. เอกสารกรมการจัดหางาน การลักลอบไปทำงานในต่างประเทศโดยผิดกฎหมาย
ของคนหางาน
5. สรุปการปฏิบัติงานช่วยเหลือคนไทยผู้เจ็บป่วยและตกทุกข์ได้ยากในประเทศญี่ปุ่น
ระหว่างวันที่ 19 เมษายน - 17 กรกฎาคม 2537 ของกรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงแรงงาน
และสวัสดิการสังคม

112.05.6
ป317ก

ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน
และสวัสดิการสังคม

05767

การช่วยเหลือคนไทยตกทุกข์